

ŠIRVINTŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS MERAS

POTVARKIS

DĖL PRITARIMO ŠIRVINTŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „BORUŽĖLĖ“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMAI

2025 m. balandžio d. Nr.
Širvintos

Vadovaudamasi Ikimokyklinio ugdymo programos gairių, patvirtintų Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142 „Dėl Ikimokyklinio ugdymo programos gairių patvirtinimo“, 46 punktu,

p r i t a r i u pridedamai Širvintų lopšelio-darželio „Boružėlė“ ikimokyklinio ugdymo programai.

Šis potvarkis gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Savivaldybės merė

Živilė Pinskiuvienė

Parengė
Švietimo ir kultūros skyriaus vedėja
Rasa Kralikevičienė

SUDERINTA:
Teisės, personalo ir civilinės metrikacijos skyriaus
vedėjo pavaduotoja
Vaida Šeipūnė

Teisės, personalo ir civilinės metrikacijos skyriaus vyr.
specialistė
Rima Nainienė

PRITARTA
Širvintų rajono savivaldybės mero
2025 m. d. potvarkiu Nr.

PATVIRTINTA
Širvintų lopšelio-darželio „Boružėlė“ direktoriaus
2025 m. d. įsakymu Nr. (1.3.)-V-

ŠIRVINTŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „BORUŽĖLĖ“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si).

Širvintų lopšelio-darželio „Boružėlė“ ugdymo(si) programa grindžiama vaiko kaip aktyvaus, smalsaus, unikalios asmenybės suvokimu. Daug dėmesio skiriama vaiko natūraliam mokymosi procesui, užtikrinant, kad jis vyktų per patirtį, žaidimą ir savarankišką tyrinėjimą. Mokytojas padeda vaikui atrasti, mąstyti ir kurti. Ugdymo turinyje plačiau atskleidžiamas sveikos gyvensenos pradmenų, saugaus elgesio buityje ir aplinkoje įgūdžių stiprinimas bei sąlygų, skatinančių aktyvią fizinę veiklą, sudarymas.

Programa paremta kognityvinės ir sociokultūrinės raidos teorijomis. J. Piaget, kognityvinės teorijos pradininkas, teigė, kad vaikų ugdymasis yra aktyvus procesas, kurio metu jie patys konstruoja savo žinias, remdamiesi patirtimi ir sąveika su aplinka. Jų pažintinė raida nepriklauso vien tik nuo suaugusiųjų mokymo, o vyksta per tyrinėjimą, eksperimentavimą ir problemų sprendimą. Vaikai aktyvūs, savarankiški, nuolat sąveikaudami su aplinka kuria savo mąstymo schemas – „mąstymo instrumentus“, išgyvena skirtingas mąstymo raidos stadijas. Tokiu būdu vaikai patys konstruoja savo žinias, integruodami naują informaciją į jau turimas žinias. Sociokultūrinė teorija pabrėžia socialinio konteksto, bendradarbiavimo ir suaugusiųjų bei bendraamžių pagalbos svarbą vaiko mokymuisi. L. Vygotskio teigimu „Vaiko raida neatskiriama nuo jo kultūrinės ir socialinės aplinkos“. Vaikas aktyviai sąveikauja su aplinkiniais, per sąveikas plėtoja savo psichikos galias ir kuria savo asmenybę. Į tai atsižvelgėme kurdami programą.

Remiantis atnaujintomis programų kūrimo nuostatomis ugdymo procesas organizuojamas taip, kad kiekvienas vaikas galėtų augti, mokytis ir tobulėti savo tempu, atsižvelgiant į jo individualius poreikius, gebėjimus, patirtį ir interesus.

Prioritetinės veiklos kryptys:

1. Vaiko aktyvus dalyvavimas – skatinamas vaikų smalsumas, iniciatyva ir kūrybiškumas, sudarant sąlygas saviraiškai, eksperimentams ir patirtiniam mokymuisi.
2. Ugdymo(si) pritaikymas pagal vaiko raidos etapus – ugdymo(si) procesas pritaikomas prie kiekvieno vaiko gebėjimų, stiprybių ir ugdymosi poreikių.
3. Žaidimo svarba – žaidimas išlieka pagrindine vaikų ugdymo(si) forma, kuri leidžia jiems natūraliai tyrinėti, eksperimentuoti ir mokytis per patirtį.
4. Socialinių ir emocinių įgūdžių ugdymas – ugdymo(si) aplinka kuriama taip, kad vaikas jaustųsi saugus, priimtas ir skatinamas kurti prasmingus santykius su bendraamžiais ir suaugusiais.
5. Kūrybiškumo ir kritinio mąstymo lavinimas – sudaromos sąlygos vaikams ieškoti naujų būdų spręsti problemas, kurti originalias idėjas.
6. Integralumas – ugdymo turinys formuojamas integruojant įvairias ugdymo sritis, siejant su realiu gyvenimu, vaiko patirtimi ir aplinka.
7. Tėvų ir bendruomenės įtraukimas – ugdymo(si) procesas grindžiamas glaudžiu bendradarbiavimu su šeima ir vietos bendruomene.

Ugdymą(si) grindžiančios vertybės.

Vaikų ugdymasis grindžiamas požiūriu į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis:

- Vaiko orumas – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas.
- Vaiko gerovė – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka.
- Saviraiškos laisvė – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas. Lygiavertis dalyvavimas – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis.
- Kultūrinis tapatumas – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją bei pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.
- Lygiateisiškumas ir teisingumas – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi.
- Pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus.

Vaikai ir jų poreikiai.

Lopšelyje-darželyje tenkinami ir turtinami kiekvienam vaikui aktualūs poreikiai:

- Žaidimo poreikis – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė.

- Saugumo poreikis – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu.
- Draugysčių poreikis – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Sukuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge.
- Komunikavimo poreikis – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūriniais ir pan.). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemones ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus.
- Pažinimo džiaugsmo poreikis – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį.
- Kūrybinės saviraiškos poreikis – tyrinėti ir atrasti unikalios savo kūrybinės galios per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškos, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių.
- Unikalus kiekvieno vaiko poreikiai, tarp jų ir specialieji ugdymosi poreikiai.

Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai.

Stiprinamas tėvų (globėjų) ir pedagogų bendradarbiavimas, planuojant ir organizuojant ugdymo procesą, tėvams dalyvaujant veiklose, turtinant lauko ir vidaus aplinkas, dalyvaujant renginiuose, akcijose, projektinėse veiklose, edukacinėse išvykose. Įstaiga yra žinoma bei vertinama dėl vaikų ir tėvų sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymo.

Įstaigoje sudaromos sąlygos tėvams (globėjams) dalyvauti seminaruose, ilgalaikiuose mokymuose apie vaikų ugdymąsi.

Regiono ypatumai.

Lopšelis-darželis įsikūręs pačiame Širvintų miesto centre, netoli Širvintų tvenkinio. Geografinė įstaigos padėtis, tiesioginis sąlytis su gamta suteikia vaikams realią galimybę visais metų laikais stebėti, tyrinėti gamtos reiškinius: augaliją, paukščius, vabzdžius, leidžia pasijusti gamtos dalimi ir aktyviai jos dalyviu. Programoje numatoma pasinaudoti regiono ypatumais, sudarant ugdytiniams galimybę lankytis įvairiose vietose: Širvintų miesto centrinėje aikštėje prie fontanų, poilsio zonoje prie Širvintų tvenkinio, skvere prie Širvintų tvenkinio, medžio skulptūrų parke „Briedžių takas“, Jaunimo sode, žaidimų aikštelėje „Vaikystės stotelė“, lauko batutų parke bei susipažinti su Širvintų miesto skulptūromis. Organizuojamos patirtinės išvykos, aktyvios sportinės veiklos, kūrybiniai plenerai, edukacijos su šeimomis nuolat atsinaujinančiose miesto erdvėse.

Įstaigos savitumas.

Širvintų rajono savivaldybės tarybos sprendimu, reorganizavus Širvintų lopšelių-darželių „Saulutė“, jį prijungiant prie Širvintų lopšelio-darželio „Buratinas“, nuspręsta nuo 2017 m. rugsėjo 1 d. pavadinimą pakeisti į Širvintų lopšelis-darželis „Boružėlė“.

Lopšelis-darželis „Boružėlė“ – bendro tipo ikimokyklinė ugdymo įstaiga, kurioje ugdomi vaikai nuo 1 iki 6 metų. Lopšelyje-darželyje veikia 18 grupių. Ugdymo modelis – 10,5 val. Vaikų grupės komplektuojamos atsižvelgiant į vaikų amžiaus tarpsnius. Lopšelyje-darželyje dirba kompetentingi,

kvalifikuoti, iniciatyvūs mokytojai, švietimo pagalbos specialistai, mokinio padėjėjai, kurie pasitiki vaiko natūraliomis galiomis augti ir ugdytis, sudaro sąlygas prigimtinėms galioms plėtotis, pripažįsta ir gerbia skirtybes, pasiekimų įvairovę, kuria galimybes skleisti vaikų individualumui.

Įstaigos pedagogai nuolat kelia kvalifikaciją, gilina pedagogines, psichologines žinias ir gebėjimus, darbo su informacinėmis technologijomis įgūdžius.

Įstaigoje prioritetas skiriamas sveikatos saugojimui ir stiprinimui. Lopšelis-darželis priklauso sveikata stiprinančių mokyklų tinklui „Sveika mokykla“, Respublikinei ikimokyklinių įstaigų darbuotojų asociacijai „Sveikatos želmenėliai“, pasirinkęs sveikos gyvensenos kryptį, puoselėja sveikos gyvensenos idėjas, dirba pagal sveikatos stiprinimo programą „Augu sveikas ir stiprus“, dalyvauja Žemės ūkio agentūros prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos vaisių ir daržovių bei pieno ir pieno produktų vartojimo skatinimo vaikų ugdymo įstaigose programoje. Įstaigoje vykdomi respublikiniai projektai: Lietuvos futbolo federacijos projektas „Futboliukas“, projektai „Sveikatiada“ bei „Lietuvos mažųjų žaidynės“. Didelis dėmesys skiriamas vaikų psichinės sveikatos ugdymui. Įstaigoje veikia Vaiko gerovės komisija. Organizuojamas prevencinis darbas, akcijos, skirtos vaikų saugumui, patyčių prevencijos veiklos, švietimo pagalbos teikimas, saugios ir palankios vaiko aplinkos kūrimas, įgyvendiname „Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos“ programą, programą „Zipio draugai“, „Gyvenimo įgūdžių ugdymo“ programą, „Patyčių ir smurto prevenciją“, socialinių emocinių įgūdžių programą „Antras žingsnis darželiams“. Prevencinė veikla integruojama į kasdieninį gyvenimą.

Įstaiga yra atvira kaitai, bendradarbiavimui ir plėtoja partnerystės ryšius su Ukmergės lopšeliu-darželiu „Vaikystė“, su Jonavos lopšeliu-darželiu „Pakalnutė“, su netoliese esančiu Širvintų rajono savivaldybės kultūros centru, Meno mokykla, Sporto centru, Širvintų pradinė mokykla, Širvintų rajono savivaldybės priešgaisrine tarnyba, Vilniaus apskrities policijos komisariato Širvintų rajono policijos komisariatu, Širvintų rajono savivaldybės Igno Šeinaus viešąja biblioteka, kurioje vaikai eksponuoja savo kūrybines parodas, vyksta edukacijos kartu su bibliotekos darbuotojais. Bendradarbiavimas su socialiniais partneriais padeda dalintis gerąja patirtimi ir tobulinti ugdymo procesą.

Siekiami tapti modernia, saugia, patrauklia ikimokyklinio ugdymo įstaiga, ugdančia vaiko kultūrą, sudarančia sąlygas visapusiškam jo individualių gebėjimų, norų, galių ir specialiųjų poreikių tenkinimui, teikiančia kokybiškas, bendruomenės poreikius tenkinančias ugdymo(si) ir socialines paslaugas, telkianti bendruomenę nuolatiniam tobulėjimui ir bendradarbiavimui vienam tikslui – vaiko visapusiškam ugdymui(si).

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Programa parengta vadovaujantis svarbiausiais ikimokyklinio ugdymo principais, užtikrinančiais ugdymo(si) kryptingumą, integralumą, veiksmingas ugdomasias sąveikas ir ugdymo(si) kokybę:

- Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės – kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si).
- Vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės – ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos.
- Žaismės – žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla.
- Sociokultūrinio kryptingumo – ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei.

- Integralumo – siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas.
- Įtraukties – sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę.
- Kontekstualumo – vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo.
- Vaiko ir mokytojo bendro veikimo – aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus.
- Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą – skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui.
- Reflektyvaus ugdymo(si) – mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsversto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si).
- Šeimos ir mokyklos partnerystės – mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai (globėjai) ir įstaigos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

III. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokyti pradmenis.

Programos tikslui pasiekti būtina įgyvendinti šiuos uždavinius:

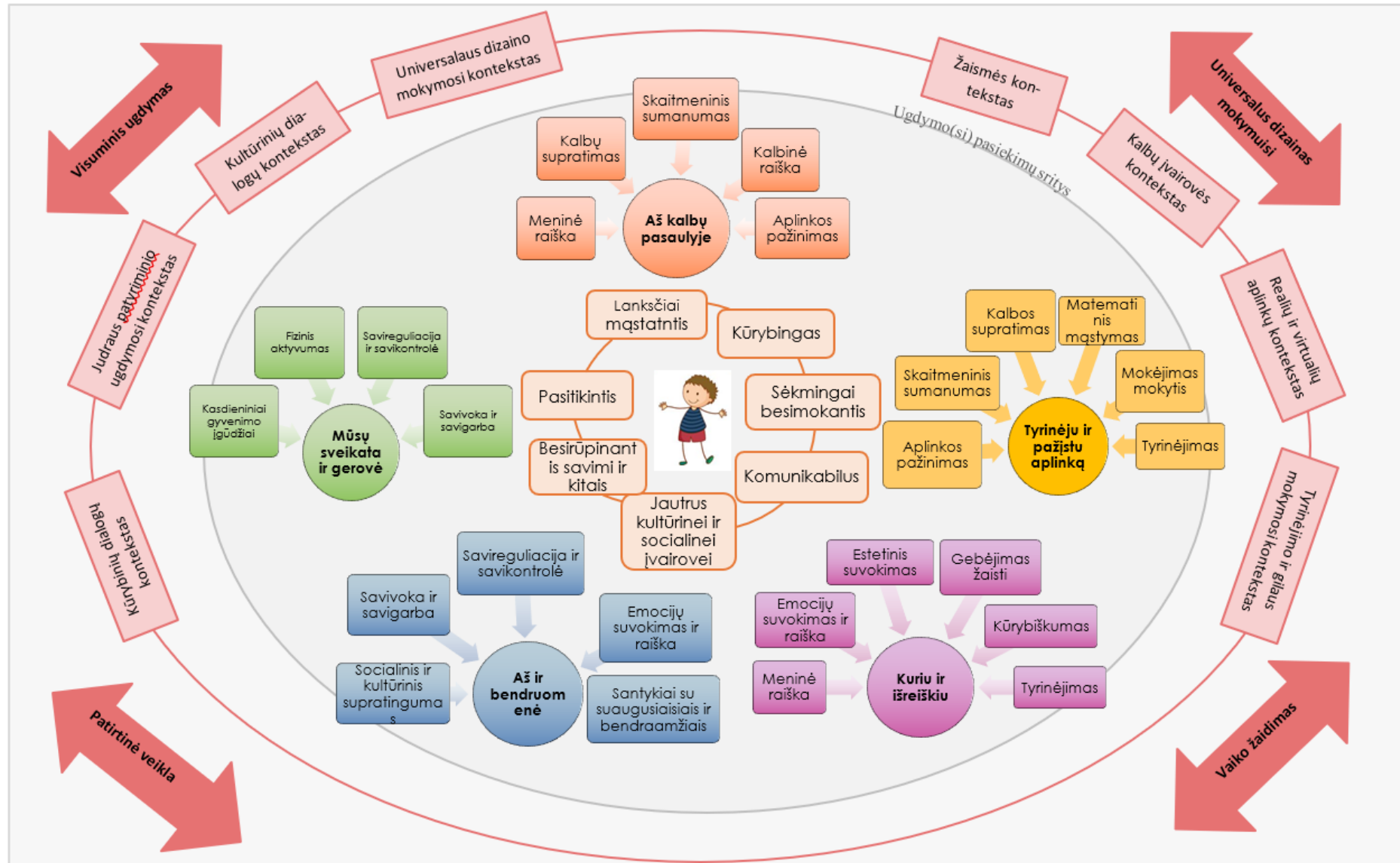
1. Atpažinti kiekvieno vaiko ugdymosi poreikius, kylančius iš asmenybės raidos tarpsnio, individualių raidos ypatumų, prigimtinių gebėjimų visumos ir sociokultūrinės aplinkos.
2. Ugdyti besirūpinantį savo fizine ir emociškai sveikata vaiką, besidomintį ir išbandantį įvairius sveikatos stiprinimo būdus, atsakingu elgesiu užtikrinantį savo ir kitų gerovę.
3. Ugdyti aktyvų, žingeidų, pasitikintį savimi ir aplinkiniais vaiką, drauge su vaikais kuriant ugdymuisi pritaikytus, saugius, įtraukius, lanksčius, prieinamus ir mokymąsi stimuliuojančius ugdymosi kontekstus savo fizinių, intelektinių galių, pomėgių, polinkių tyrinėjimui, pažinimui ir jų auginimui.
4. Ugdyti pagarbų, tolerantišką, atvirą įvairovei, natūraliai priimančią prigimtinius ir kultūrinius skirtumus vaiką, kuriant mokymosi vieniems iš kitų kultūrą.
5. Taikyti judraus patirtinio mokymo(si) metodus ir kontekstus organizuojant ugdymą, pripažįstant žaidimą ir kasdienį vaiko gyvenimą grupėje kaip neatsiejamą ugdymo dalį, derinant spontanišką vaiko ir kryptingą mokytojo veiklą,

6. Sudaryti sąlygas vaiko komunikaciniam, socialiniam, pažintiniam vystymuisi, praturtinat vaikų tarpusavio santykių, ryšių, bendravimo su aplinkiniais, rūpinimosi savimi patirtį ir įgūdžius, suformuojant būtinus įgūdžius tolimesniam ugdymui(si) priešmokyklinio ugdymo grupėje.

7. Užtikrinti kiekvieno vaiko ugdymosi sėkmę, suteikiant galimybes skirtingais būdais pademonstruoti pasiekimus bei daromą pažangą, juos sistemingai fiksuojant, dokumentuojant, analizuojant, vertinant ir aptariant su tėvais (globėjais) ir kitais su vaiko ugdymu susijusiais asmenimis.

Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymo(si) procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai. Pasiekimai suskirstyti į 18 pasiekimų sričių, kurių visuma laiduoja optimalią vaiko galių ūgtį: kasdienio gyvenimo įgūdžiai; fizinis aktyvumas; emocijų suvokimas ir raiška; savireguliacija ir savikontrolė; savivoka ir savigarba; santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais; aplinkos pažinimas; matematinis mąstymas; skaitmeninis sumanumas; kalbų supratimas; kalbinė raiška; estetiškas suvokimas; meninė raiška; kūrybiškumas; tyrinėjimas; problemų sprendimas; gebėjimas žaisti; mokėjimas mokytis. Įstaigos ikimokyklinio ugdymo(si) pagrindas yra visuminis ugdymas(is), universalus dizainas mokymuisi, vaiko žaidimas, patirtinė veikla, kurie neatsiejamas nuo vaiko galių, ugdymo(si) sričių, pasiekimų ir kontekstų.

Širvintų lopšelio-darželio „Boružėlė“ ugdymo(si) organizavimo konceptualus modelis:

IV. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Ikimokyklinio ugdymo(si) pagrindas yra *visuminis ugdymas(is)* – pagrindinė ikimokyklinio ugdymosi kryptis, kuri lemia vaikų emocinių, socialinių, fizinių, pažinimo, kalbos, kūrybos potencialių galių harmoningą plėtojimą; *universalus dizainas mokymuisi (UDM)* – laiduoja kiekvieno vaiko įtraukaus ugdymosi sėkmę; *vaiko žaidimas* – paties vaiko kuriama ir valdoma veikla, kuomet sutelkiamos visos jau įgytos ir plėtojamos galios. Siekiama vaikų savarankiško žaidimo ir žaismingo ugdymo(si) vienovės bei darnos. *Patirtinė veikla* – vaiko ugdymasis judant, pajaučiant, stebint, tyrinėjant, eksperimentuojant, modeliuojant, kuriant, komunikuojant, reflektuojant savo patirtis ir atradimus.

Ankstyvojo ir ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo(si) turinys sudarytas remiantis Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis (2023), atskleidžiant plėtojamas vaiko galias per svarbiausias ugdymo(si) sritis ir jas apimančias pasiekimų sritis. Atsižvelgiant į vaiko amžių, kiekvienoje ugdymo(si) srityje numatytos pasiekimų sritys, esminiai gebėjimai, vertybinės nuostatos ir pateiktos ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos).

Ikimokyklinio ugdymo turinį dėliojame pagal tai, ko norime pasiekti per tam tikrą amžiaus laikotarpį. Lentelėje fiksuojame galutinį siekiamą rezultatą 1–3 metų ugdytiniams ir 3–6 metų ugdytiniams. Vaikų pasiekimai į grupes jungiami pagal tikslė numatytas vaiko galias, kurios plėtojamos per vaiko raidą skatinančias 5 visuminio ugdymo(si) sritis:

Širvintų lopšelyje-darželyje „Boružėlė“ ugdymo(si) turinys orientuotas į darnų asmenybės vystymąsi – personalizuojant, individualizuojant, diferencijuojant ugdymą, kūrybiškai integruojant sveikos gyvensenos idėjas, gerbiant vaiko pasirinkimą, įsiklausant į vaiko pasiūlymus ir idėjas, tenkinant svarbiausius vaiko poreikius.

Ugdymo metodai, būdai, formos ir priemonės parenkami atsižvelgiant į vaikų amžių, gebėjimus, poreikius, ugdymo tikslą ir uždavinius. Vaikai savo patirtį kaupia žaisdami, veikdami, tyrinėdami, eksperimentuodami ir bendraudami. Veikla organizuojama visai vaikų grupei, grupei arba individualiai.

UGDYMO SI SRITIS „MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“	
PASIEKIMŲ SRITYS. Fizinis aktyvumas, savivoka ir savigarba, savireguliacija ir savikontrolė, emocijų suvokimas ir raiška, tyrinėjimas, problemų sprendimas, kūrybiškumas, žaidimas, mokėjimas mokytis.	
UGDYMO SI ĮGŪDIS „FIZINIS AKTYVUMAS“	
VERTYBINĖ NUOSTATA. Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.	
ESMINIAI GEBĖJIMAI. Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienes veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (1–3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3–6 METAI)
Šliaužia, ropoja, pralenda pro kliūtis keturpėsčias, savarankiškai atsistoja, atsitūpia, pasilenkia, pratinasi išlaikyti kūno pusiausvyrą ir tobulina savarankišką vaikščiojimą judesių nevaržančioje saugioje aplinkoje, įveikdami kliūtis (ką nors peržengdami, peršokdami). Judėdami laisvoje erdvėje, žaisdami judriuosius žaidimus juda keisdami kryptį. Lipa laiptais pristatomu žingsniu. Tikslingai siekia daikto, jį pačiumpa ir laiko saujoje, dviem pirštais – nykščiu ir smiliumi – suima smulkų daiktą, perima daiktą iš vienos rankos į kitą, deda vieną ant kito. Rankos judesius seka akimis. Pasuka riešą, apverčia plaštaką aukštyn, žemyn, paima daiktą iš viršaus apimdamas jį pirštais, uždeda, įdeda ir išima daiktą, atsuka detales, ploja rankomis. Derina	Bėgioja, landžioja, šokinėja nuo paaukštinimo, nuo vienos kojos ant kitos, į tolą, į aukštį, laipioja kopėtėlėmis, važiuoja paspiriamomis priemonėmis, meta, gauda, ridena, spiria kamuolį. Kelias sekundes pastovi ant vienos kojos, ritmiškai eina, bėgdami keičia kryptį ir greitį nepraradami pusiausvyros, bėga į kalniuką, nuokalnėn, sustoja pagal signalą, laiptais lipa pakaitiniu žingsniu, juda įvairiomis kryptimis – pirmyn, atgal, į šonus, atbulomis, vingiuotai. Išbando įvairius ėjimo būdus – aukštai keldami kojas, pritūpę, pasistiebę, ant kulnų, pristatomu, kryžminiu, plačiu žingsniu. Vaikai tyrinėja, kaip juda kūnas ir atskiros jo dalys, improvizuoja, fantazuoja, ieško neįprastų pozų, judesiais perteikia pasakų herojų charakterius, gyvūnų, kitų objektų ypatybes. Nevaržomai judėdami ir eksperimentuodami vaikai lavina pagrindines fizines ypatybes (vikrumą, lankstumą, pusiausvyrą, koordinaciją, jėgą). Veikdami ribotame plote pratinasi judėti saugodami save ir kitą. Žaisdami judriuosius, komandinius žaidimus, vaikai mokosi laikytis taisyklių, laimėti ir pralaimėti. Juda koordinuotai, orientuojasi erdvėje, gana tiksliai atlieka judesius plaštaka ir pirštais bei ranka. Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. Atsega ir užsega sagas, atitraukia ir užtraukia užtrauktuką, įpila vandens į piltuvėlį. Taisyklingai laiko pieštuką ir žirkles. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius su smulkiais daiktais. Pastato aukštą statinį, išlaikantį pusiausvyrą. Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir

akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius: veria ant virvutės dideles sagas, užsega lipdukais batus, ridena kamuolį abiem rankomis arba pakaitomis dešine ir kaire ranka.	kruopščiai. Tiksliai valdo pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Kuria įvairias konstrukcijas.
Ugdymosi kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai: kuriami žaismės, judraus patirtinio ugdymosi kontekstai. Organizuojama sporto šventė, projektas „Žaidžiu, sportuoju, taisyklingai kvėpuoju“ (naudojant S. Kneipo metodus), žaidimai su įvairiais kamuoliais, judrūs, laipiojimo žaidimai, kliūčių ruožai, važinėjimas dviratukais, improvizaciniai žaidimai. Projektas apie sporto šakas „Išbandyk pats“. Muzikinės mankštos su skambančiais, spalvingais, judančiais žaislais.	
UGDYMO SI ĮGŪDIS „SVEIKA MITYBA“	
VERTYBINĖ NUOSTATA. Domisi, kas padeda augti sveikam.	
ESMINIAI GEBĖJIMAI. Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (1–3 METAI)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3–6 METAI)
Ragauja įvairaus skonio, kvapo ir konsistencijos maistą, skirtingais būdais paruoštas daržoves, vaisius. Siekia savarankiškai valgyti, gerti iš puodelio, pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais. Suaugusiojo padedamas ruošia maistą: tepa, laužo, mirko.	Plauna vaisius ir daržoves. Įvardija kelis maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, o kuriuos vartoti reikėtų saikingai. Aiškinasi, kodėl svarbu valgyti įvairų, sveikatai naudingą maistą, iš kur ir kaip jis atsiranda ant mūsų stalo. Esant galimybei pirmenybę teikia sveikatai palankiems maisto produktams. Aiškinasi apie vandens naudą, stengiasi dažnai atsigerti, įvairiais ženklais žymisi kiek išgėrė. Valgo savarankiškai, tvarkingai. Mokosi elgesio taisyklių prie stalo: prieš valgi nusiplauti rankas, valgyti neskubant, gerai sukramtant maistą, jį skanaujant, padėkojant. Jie mokosi padengti kasdienį ir šventinį stalą, siekdami estetinio išpūdzio, tinkamai naudojasi stalo įrankiais. Klausosi skaitomų tekstų ir pasakojimų apie tai, kodėl svarbu branginti ir tausoti maistą, jo nešvaistyti.
Ugdymosi kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai: kuriami kūrybinių dialogų, realių ir virtualių aplinkų kontekstai. Taiko sveikos gyvensenos įgūdžius kasdieniniame gyvenime. Skaito, varto knygeles apie dantukų priežiūrą, mokosi taisyklingai valyti dantis, dalyvauja edukacijoje „Kaip prižiūrėti dantis“. Susipažįsta su maisto virškinimo organais (tėvų, gydytojų edukacija), susitikimas su virtuvės darbuotojais. Padedami suaugusiojo, įvairių veiklų metu sužino apie maisto produktų poveikį sveikatai. Tyrinėja sveikos mitybos piramidę, dėlioja savo dienos meniu iš kortelių su sveiko maisto produktais, dėlioja mąstymo žemėlapius (sveika-nesveika). Išvyka į parduotuvę. Žaisdami „kavinę, „restoraną“, kuria mėgstamų ir netikėtų patiekalų receptus (Visuomenės sveikatos priežiūros specialistas), imituoja maisto gamtinimo procesus. Tyrinėja, matuoja, žymisi, kiek vandens išgeria per dieną ir aiškinasi, kiek jo vartoti sveika. Valgymo metu teisingai naudojasi stalo įrankiais. Savarankiškai renkasi stalo serviravimo įrankius ir serviruoja stalą, tausojama maistą.	
UGDYMO SI ĮGŪDIS „MANO DIENOS RITMAS“	
VERTYBINĖ NUOSTATA. Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį.	

ESMINIAI GEBĖJIMAI. Žino savo dienos ritmą, atpažįsta kūno ženklus, rodančius, kad kūnui reikalingas poilsis.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (1–3 METAI)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3–6 METAI)
Mokytojo padedami, ugdomi dienos ritmo (aktyvumo ir poilsio derinimo) pajautą. Mokosi suprasti paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienvartę. Tyrinėja savo judėjimo ir poilsio ritmą, paveikslėliais dėlioja savo veiklas.	Savarankiškai paveikslėliais sudėlioja savo dienos ritmą, dienų su ypatingais įvykiais (švenčių, išvykų dienos), keičiančiais įprastą dienos eigą. Reflektuoja. Tyrinėja savo nuotaikos ir energijos kaitą per dieną, žymėdami paveikslėliais, aptaria kaitos priežastis. Padedami mokytojo, prieš einant miegoti susikuria ritualus. Mokosi atpažinti ženklus, kada jų aktyviam, judančiam kūnui reikia poilsio (bėgiodami, šokinėdami pavargo, kvėpuoja atvira burna, smarkiai plaka širdis), ir atvirkščiai, kada jų nejudrioje būsenoje esančiam kūnui reikia judėjimo (sunku ramiai išsėdėti, sutelkti dėmesį į veiklą). Atlieka atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimus, pajaučia, kaip nusiramina kūnas ir emocijos. Išbando įvairius kūno aktyvumo reguliavimo būdus (judėti pagal greito ir lėto tempo, aktyvumą žadinančią ir raminančią muziką).
Ugdymosi kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai: kuriami žaismės, realių ir virtualių aplinkų kontekstai. Savo augimo tyrinėjimas, pasakos sekimas prieš poilsį, lopšinės, ramios muzikos klausymas, kasdieniniai pasikartojantys ritualai, dėliojimas savo dienos ritmą paveikslėliais. Judrūs žaidimai, mokomieji plakatai, filmuota medžiaga, edukaciniai filmukai. Jausmų kalendoriai, gaminamos korteles su jausmų simboliais. Stebi savo ir draugų emocijas veidrodžiuose, fotografuoja vienas kitą, savarankiškai žymisi kintančius dienos jausmus.	
UGDYMO SI ĮGŪDIS „KŪNO ŠVARA IR APLINKOS TVARKA“	
VERTYBINĖ NUOSTATA. Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.	
ESMINIAI GEBĖJIMAI. Esant galimybei pasirūpina kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo. Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (1–3 METAI)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3–6 METAI)
Balsu, kūno ženklais parodo ar pasako, kad nori į tualetą. Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, veidą, išpučia nosį; bando pats nusirengti striukę, nusimauti kelnes, apsiauti ir nusiauti batus, bando tvarkingai juos padėti. Pradeda laikytis susitarimų.	Dažniausiai savarankiškai naudojami tualetu, teisingai plaunasi rankas, prausiasi veidą; čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Savarankiškai ar suaugusiojo padedamas apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus, susišukuoja. Atsižvelgdamas į tai, ar jam šilta, ar šalta, nusirengia ir apsirengia drabužius. Rūpinasi savo asmeniniais ir bendrais daiktais grupėje: padeda į vietą, saugo sutvarko.
Ugdymosi kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai: kuriami kūrybinių dialogų, žaismės, universalus dizaino mokymuisi kontekstai. Susipažįsta su higienos reikmenimis, skatinami, drąsinami, padedami, laikosi asmens higienos. Dažnai plaunasi rankas. Mokytojas motyvuoja dainelėmis, eilėraščiais, pasakojimais, tyrinėjimais, sužinant apie bakterijas ir virusus, jų sukeliamas ligas. Linksmos istorijos, vaikų aprangos pavyzdžių žiūrėjimas, skatinant pamąstyti apie savo aprangą, kurti patogios ir estetiškos aprangos modelius (piešiant, rengiant lėles, patiems persirenginėjant).	

Mokosi laikytis tvarkos, rūšiuodami daiktus, tvarkyti žaislus. Žiūrinėja tvarkingos, patogios, estetiškos aplinkos nuotraukas, ieško patinkančios aplinkos vaizdų informaciniuose tinklapiuose, diskutuoja apie savo grupės aplinką. Įsitraukia į aplinkos pertvarkymo veiklas.

UGDYMOSI ĮGŪDIS „SAUGUS ELGESYS“

VERTYBINĖ NUOSTATA. Domisi, kas padeda augti saugiam.

ESMINIAI GEBĖJIMAI. Rodo pradinį saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.

UGDYMO(SI) GAIRĖS (1–3 METAI)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3–6 METAI)
Drauge su suaugusiuoju mokosi saugiai žaisti, atsargiai elgtis su supančiais daiktais.	Pažįsta šviesoforo spalvas, žino, ką jos reiškia; pasako, kad kelią (gatvę) pereiti reikia kartu su suaugusiuoju. Savarankiškai ar priminus laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių grupėje, kieme, išvykose. Paaiškina saugaus elgesio su nepažįstamais žmonėmis, buitinais prietaisais, aštriais daiktais (žirklėmis, pieštukai, mentelėmis) ir sveikatai pavojingomis medžiagomis taisykles, įvardija aplinkoje esančias nesaugias vietas. Žino, į ką kreiptis pagalbos iš tikus nelaimei. Paaiškina, kokių profesijų žmonės gali jam padėti iš tikus nelaimei. Žino pagalbos telefono numerį. Paaiškina, kad jo kūnas priklauso tik jam, sako „stop“, „ne“ reaguodamas į jo privatumą pažeidžiantį elgesį.

Ugdymosi kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai: kuriami tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, kūrybinių dialogų, realių ir virtualių erdvių kontekstai. Organizuojama edukacinė išvyka į Širvintų „Atžalyno“ progimnaziją „Saugaus eismo mokyklą“, trumpi mokomieji filmukai apie saugų elgesį, knygelės, plakatai, užduotys, išvyka prie artimiausios perėjos. Susitikimas su Amsiu, šviesoforo spalvų pažinimas. Stalo žaidimas „Kelio ženklai“. Edukacinė išvyka į priešgaisrinę tarnybą. Kūrybiniai vaikų žaidimai.

UGDYMOSI SRITIS „AŠ IR BENDRUOMENĖ“

PASIEKIMŲ SRITYS. Savivoka ir savigarba, emocijų suvokimas ir raiška, savireguliacija ir savikontrolė, santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais, tyrinėjimas, problemų sprendimas, kūrybiškumas, gebėjimas žaisti, mokėjimas mokytis.

UGDYMOSI ĮGŪDIS „KAS AŠ?“

VERTYBINĖ NUOSTATA. Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.

ESMINIAI GEBĖJIMAI. Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.

UGDYMO(SI) GAIRĖS (1–3 METAI)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3–6 METAI)
Išreikšdami sutikimą mokosi parodyti veido mimikomis, garsais, gestais, galvos linktelėjimu („taip“) ar papurtydami galvą į šonus („ne“),	Suaugusiesiems ir kitiems vaikams parodo savo poreikius, pomėgius, interesus per įsitraukimą į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti: noriu–nenoriu, mėgstu–nemėgstu, įdomu–neįdomu, paskatina atpažinti. Apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos

pirmaisiais žodžiais. Išreiškia emocijas veido mimika, gestais, balsu, žodžiais, kūno poza. Antraisiais–trečiaisiais metais vaikai mokosi emocijas atpažinti ir įvardyti, nuotaikoms žymėti naudoja emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas, „emocijų termometrus“, kai suaugusieji vaiko patiriamas ir išreiškiamas emocijas pavadina, pakomentuoja, taiko personalizuotus vaikų nusiramino būdus. Atpažįsta kito emocijas iš veido išraiškos, balso, jeigu dažnai žaidžia, klausosi muzikos, juda greta ir kartu per kasdienes ugdomasias veiklas. Jaučia, kai būna suaugusiojo glaudžiami, žaidinami, kutenami, myluojami, rengiami bei kalbinami. Išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas, pajausdami, patirdami, ką kuri kūno dalis daro, kaip juda, stebėdami save veidrodyje, savo atvaizdą matydami vandens paviršiuje, ant blizgių daiktų paviršių, žaisdami šešėlių žaidimus. Augimą pajaučia per didėjantį savarankiškumą kasdienėse veiklose, naudodami ūgio matuoklius, žiūrinėdami ir tyrinėdami anksčiau darytas savo nuotraukas.

būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus. Mokosi iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustatyti ir pasakyti, kaip jaučiasi kitas, pastebėti nuskriaustą, nusiminusį, stengiasi jam padėti. Kalba apie tai, kaip jaučiasi ir išreiškia jausmus, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai yra tinkami, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas. Tyrinėja judėjimo ir atramos, virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos sistemas, vartydami enciklopedijas vaikams, žiūrėdami informacinius filmukus, taikydami vaikams skirtas technologijas, atlikdami eksperimentus. Tyrinėja ir mokosi pajauti savo asmeninės erdvės ribas, suprasti savo privatumą ir reaguoti į asmeninės erdvės ribų pažeidimą. Aiškina, ką suprato, kuo ypatingas kūnas, ką jis gali, ko negali. Savo galių pajauta plėtojasi jiems mokantis naujų dalykų, drąsiai imantis naujų sumanymų ir lyderystės (vadovauti žaidimui, padėti mažiau gebančiam, dalintis patirtimi). Ižvelgia pokyčius, apibūdina savo kūno augimą ir naujai įgytus gebėjimus, savo asmenines savybes, stiprybes, sau priimtinausius mokymosi būdus, stiprina pasitikėjimą savimi ir savo gebėjimais. Darydami klaidas ir jas taisydami vaikai plėtoja atkaklumą, gebėjimą įveikti iššūkius.

Ugdymosi kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai: kuriami žaismės, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, kūrybinių dialogų kontekstai. Įsivertina savo elgesį panaudojant „Nuotaikų kopėtelės“, „Jausmų termometrą“, „Jausmų laikrodį“, „Nusiramino pagalvę“. Klausosi lietuvių liaudies pasakų, kur aiškiai skiriamas gėris ir blogis. Žaidžia žaidimus tema: „Ypatinga šventė“, „Meškučio gimtadienis“. Piešia, matuoja, sveria save, suvokia save kaip savitą ir ypatingą, drįsta save pagirti, pasitiki savimi ir savo gebėjimais. Diskutuoja „Mano šeima – kitos šeimos“.

UGDYMO SI ĮGŪDIS „SAVO EMOCIJŲ IR ELGESIO VALDYMAS“

VERTYBINĖ NUOSTATA. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį.

ESMINIAI GEBĖJIMAI. Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.

UGDYMO(SI) GAIRĖS (1–3 METAI)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3–6 METAI)
<p>Padedami suaugusiojo, sekdami jo pavyzdžiu, įvaldo paprastus emocijų reguliavimo būdus: parodyti, atskleisti, išreikšti emocijas, kreiptis pagalbos, pasiguosti, leisti apkabinamam, nuraminamam, pasitraukti iš įtampą keliančios situacijos. Bendraudami su kitais pritaiko tuos būdus, kuriuos patyrė, suprato ir perėmė iš suaugusiojo: nusišypsoti, pakalbinti, taikiai žaisti greta, mokosi dalintis, palaukti savo eilės (naudojant smėlio laikrodį, pasiimant kitą žaislą ir kt.), atsižvelgti į kito prašymus.</p>	<p>Patys pradeda valdyti savo emocijų raišką, jų intensyvumą, išbando skirtingus per įvairias veiklas sužinotus būdus, padedančius nusiraminti, valdyti impulsus, taikiai išlieti emocijas, sutelkti pastangas tinkamam poelgiui. Pasikeitus dienos ritmui, įvykus netikėtam įvykiui, sulaukus netikėto kito vaiko reagavimo, mokosi valdyti pokyčių situacijoje kilusias neigiamas emocijas, kad pasijustų gerai (mokosi išvelgti gerąją pokyčių pusę, susitarti, prisiderinti). Natūraliai stebi ir tyrinėja bei išbando įvairius dėmesio, impulsų ir elgesio valdymo būdus. Žaidžia savireguliaciją plėtojančius žaidimus, savarankiškai išbando naujas veiklas, kartu su kitais įsitraukia į ištvermės, tikslumo, kliūčių įveikos reikalingas veiklas, laikosi kartu su kitais sukurtų grupės taisyklių ir tvarkos. Išbando dėmesio sutelkimo, nukreipimo ir perkėlimo, impulsų ar netinkamo elgesio slopinimo, aktyvinamosios kontrolės būdus, ugdomi veiklos planavimo ir laiko valdymo gebėjimus. Pradeda kelti paprastus asmeninius ar veiklos tikslus ir jų siekia, susidūrę su kliūtimis, keičia veikimo ar elgesio būdus, atkakliai stengiasi jas įveikti, kreipiasi pagalbos ir ją priima. Mokosi stabtelėti ir apmąstyti savo veiklą ar elgesį, kad pasirinktų tinkamiausius būdus. Aiškinasi, koks elgesys yra tinkamas ar netinkamas, kas yra teisinga ar neteisinga ir kodėl, klausinėja apie reikalavimus savo elgesiui namuose ir ugdymo įstaigoje, stengiasi pagal įgytą supratimą elgtis tinkamai.</p>
<p>Ugdymosi kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai: kuriami žaismės, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, kūrybinių dialogų kontekstai. Kuria „Linksmuosius veidelius“. Apibūdina ir grupuoja veidų korteles pagal nuotaiką. Priskiria nuotaikas sau „Kaip aš šiandien jaučiuosi“. Vaidina, išreiškia, pavaizduoja jausmus. Klausosi kūrinėlių apie jausmus, nuotaikas, svarstydami, iš ko galima suprasti, kad kitam linksma, liūdna, pikta, skaudu. Klausosi žmonių balsų įrašų, iš kurių sprendžia, kokios jie nuotaikos: linksmi, liūdni, pikti, ramūs. Žaidžia stalo žaidimus, atlieka rašto užduotėles. Diskutuoja tema „Atsakingas elgesys skaitmeninėje erdvėje“. Neverbaliniu būdu, veido mimika ir kūno kalba išreiškia savo jausmus ir parodo emociją. Pasakoja įvykius iš savo gyvenimo, ryškiai atskleidžiamais jausmais, o klausytojai atpažįsta ir simboliu veideliu pažymi pasakotojo jausmus.</p>	
<p>UGDYMO SI ĮGŪDIS „AŠ TARP KITŲ“</p>	
<p>VERTYBINĖ NUOSTATA. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais.</p>	
<p>ESMINIAI GEBĖJIMAI. Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksnių pasekmes sau ir kitiems.</p>	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (1–3 METAI)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3–6 METAI)
<p>Mokosi būti ir veikti šalia kitų ir kartu su kitais, įsitraukdami į bendrus žaidimus ir veiklas grupelėje. Bendrose veiklose vaikai ugdomi jautrumą kito poreikiams: mokosi suprasti, ką</p>	<p>Inicijuoja bendrus žaidimus ar veiklas, siūlo ir derina veiklos idėjas, veiksmus, siužetą, susikuria veiklos ir elgesio taisykles, padeda, paremia vienas kitą, tariasi. Vaikai išbando pačių bendraujant atrastus, iš suaugusiųjų sužinotus įvairius emocijų ryšių, abipusės simpatijos, draugystės užmezgimo ir palaikymo būdus, aiškinasi, koks draugas yra geras ir koks yra blogas. Piešdami save</p>

<p>jaučia, ko nori kitas, bando atliepti kito jausmus ar norus. Žaidinami, matydami save veidrodyje, nuotraukose tyrinėja „aš–ne aš“ ribas. Kasdienėje rutinoje ir veiklose atsirinkdami savo drabužėlius ar žaislus aiškina „mano–tavo“ santykį, ko nors turėjimą (ką turiu aš – ką turi tu).</p>	<p>ir kitus, matuodamiesi, lygindami akių, plaukų spalvą, kalbėdamiesi apie savo norus, pomėgius, gebėjimus, šeimas, namus, kartu žaisdami ar kurdami bendrus darbus, švęsdami šventes, socialiniuose tinkluose komunikuodami su kitų tautybių bendraamžiais, tyrinėja, kuo jie panašūs į kitus ir kuo skiriasi nuo kitų vaikų ir suaugusiųjų. Mokosi suprasti, gerbti, toleruoti ir priimti kita kalba kalbantį, kitaip besielgiantį, mažiau gebantį vaiką. Tyrinėja būdus, kurie padeda suprasti vieniems kitus, įtraukti juos į bendrus žaidimus ir veiklas. Vaikai mokosi išklausti ir suprasti skirtingas nuomones, požiūrius, juos priimti ir derinti. Mokosi atpažinti patyčias ir būdus, kaip jų išvengti. Grupelėje atlikdami bendrą tikslą turinčią veiklą apsvarsto kiekvieno pasiūlytas idėjas, ieško kompromisų.</p>
<p>Ugdymosi kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai: kuriami universalus dizaino, tyrinėjimo, kultūrinis kontekstai. Kuria grupės taisyklės. Kaupia gerų darbų, gerų poelgių kraitę, lipdukais pažymėdami atliktus gerus darbus. Klausosi kūrinėlių, žiūri filmukus, diskutuoja apie vaikų bei personažų gerus ir blogus poelgius, samprotauja, kaip patys pasielgtų panašiose situacijose. Diskutuoja apie bendravimą, kilusius ginčus su draugais, ieško sprendimų būdų. Diskutuoja tema „Atsakingas elgesys skaitmeninėje erdvėje“. Žaidžia žaidimus kaip valdyti stresines situacijas „Trepšinos kojytės“, „Pykčio dėžutė“. Žiūri animacinius filmukus apie įvairių personažų poelgius, aptaria, sprendžia, kaip įveikti iškilusias problemines situacijas. Klausosi socialinių istorijų, pasakų, nutikimų, komentuoja problemines situacijas, jų pasekmes. Žaidžia aktyvius žaidimus.</p>	
<p>UGDYMO SI ĮGŪDIS „ŽMONĖS IR BENDRUOMENĖS“</p>	
<p>VERTYBINĖ NUOSTATA. Gerbia kitus. Bendrystės su šeima ir grupe jausmas.</p>	
<p>ESMINIAI GEBĖJIMAI. Aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamai, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus. Bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsivardinęs geba nusiraminti.</p>	
<p>UGDYMO(SI) GAIRĖS (1–3 METAI)</p>	<p>UGDYMO(SI) GAIRĖS (3–6 METAI)</p>
<p>Pajaučia juos supančių žmonių išvaizdos, aprangos, amžiaus panašumus ir skirtumus, jeigu jie yra labai akivaizdūs. Vaikai iki 3 metų natūraliai per užmegztus emocinius ryšius jaučia savo šeimą kaip bendruomenę. Vaikų grupę kaip bendruomenę pajaučia, kai užsimezga emocinis ryšys su mokytoju ir grupės vaikais. Vaikų supratimas apie šeimą ir vaikų grupę plečiasi kartu su mokytoju ir tėvais kuriant šeimos ir grupės medį, dalyvaujant šeimos dienose grupėje, žaidžiant savo šeimos ir kitų šeimų pasiūlytus</p>	<p>Mokosi pajauti, suprasti žmonių panašumus ir įvairovę, tyrinėdami, žaisdami, bendraudami gyvai, drauge ką nors veikdami ir kurdami, dalindamiesi patyrimu ir idėjomis su artimiausioje (namų, mokyklos, miesto/kaimo) aplinkoje bei šalyje gyvenančiais skirtingo amžiaus, lyties, tautybės, profesijos, rasės, tikėjimo, gebėjimų žmonėmis. Šalies ir pasaulio žmonių išvaizdos, aprangos, kalbų, maisto, būstų, darbų, kelionių, tradicinių menų, švenčių panašumus ir įvairovę vaikai pažįsta per įvairias medijas ir socialinius tinklus, per muzikos kūrinius, dailės darbus, virtualius susitikimus, keliones. Vaikai atranda ir išbando įvairius emocinio kontakto, pagarbaus bendravimo ir ryšių su kitais žmonėmis užmezgimo bei palaikymo būdus gyvai ir nuotoliu. Aiškina savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos; ugdymo įstaigos bendruomenė – kitų įstaigų bendruomenės; mano tauta – kitos tautos; mano šalis – kaimyninės ir kitos šalys; žemyno, kuriame gyvenu, žmonės – kitų žemynų žmonės. Atrasdami ir patirdami įstaigos</p>

<p>žaidimus, žiūrinėjant šeimos narių ir grupės vaikų nuotraukas. Savo aplinkoje girdi gimtąją kalbą, ištraukia į mokytojo organizuojamas veiklas, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse.</p>	<p>bendruomenės narius siejantį ryšį, vaikai ugdomi priklausymo bendruomenei jausmą, ištraukia į savo bendruomenės veiklas, atranda lygiaverčio bendravimo su kitais jos nariais būdus. Domisi gimtąja kalba, etnine kultūra, dalyvauja etnokultūrinuose, pilietiniuose renginiuose ir edukacinėse programose. Pažįsta ir išreiškia pagarbą pagrindiniams savo šalies simboliams (vėliava, herbas, himnas), tyrinėja šalies žemėlapi, domisi vėliavos spalvų reikšmėmis, gintaru, Gedimino pilimi ir kitais simboliais bei kultūros objektais. Sužino keletą kitų šalių, supranta, kad tiek jie patys, tiek kiti žmonės sudaro skirtingas tautas, kurios gyvena skirtingose šalyse. Vaikai tyrinėja Lietuvos ir grupę lankančių, iš kitų kraštų atvykusių vaikų šalių simbolių, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą. Aiškinasi ir išbando pagarbios, tolerantinės sąveikos su kitų socialinių, tautinių ir kultūrinių bendruomenių žmonėmis būdus. Dalyvauja veiklose, kurios siejamos su savo grupės, šeimos, miesto, kaimo aplinkos saugojimu ir tvarkymu.</p>
<p>Ugdymosi kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai: kuriami kultūrinis, universalus dizaino, tyrinėjimo, žaismės kontekstai. Žaidžia kolektyvinius žaidimus, draugystės žaidimus, pasisveikinant, apibūdinant, pasakant komplimentą. Piešia geriausio draugo portretą. Gamina atvirukus, dovanėles draugams. Lankosi tėvų darbovietėse, muziejuose, dalyvauja šventėse, spektakliuose, koncertuose. Susipažįsta su įstaigos darbuotojais – aplanko juos darbo vietose. Diskutuoja, kas yra pareiga. Aiškinasi, kokios yra jų pareigos tėvams, grupės draugams, mokytojams. Pasakoja, apie šeimos narių pareigas. Žaidžia žaidimus tema „Surask šešėlį“, „Pakartok ir atspėk“, „Aš ir mano tėvai“. Lankosi kitose grupėse, kartu žaidžia žaidimus „Ar toks – tu kitoks“, „Mes panašūs ir skirtingi“. Sako komplimentus draugams. Žaidžia žaidimus „Pūkų kėdutė“, „Kviečiu į ratą“. Kuo mes panašūs, kuo skiriamės: šeimų sudėtis, jų tradicijos, tautybė, pilietybė. Kuo mes panašūs, kuo skiriamės: ūgis, plaukų, akių spalva, pomėgiai, gebėjimai. Bendros grupinės veiklos. Idėjų siūlymas ir bendras diskutavimas lauko aplinkai, veiklai, šventei. Pažintinės išvykos tyrinėjant gatvę, miestą, rajoną ar šalį, virtualūs jų tyrinėjimai. Šalies simbolių (vėliava, herbas, himnas, Gedimino pilis ir kt.) gerbimas, tyrinėjimas, vaizdavimas. Gyvas bendravimas su žmonėmis namų, mokyklos, miesto/kaimo aplinkoje. Kas sieja vienos valstybės piliečius: demokratinės vertybės, gyvenimo būdas.</p>	
<p>UGDYMO SI ĮGŪDIS „MŪSŲ PRAEITIS, DABARTIS IR ATEITIS“</p>	
<p>VERTYBINĖ NUOSTATA. Siekia suprasti laiko tėkmės etapus.</p>	
<p>ESMINIAI GEBĖJIMAI. Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p>	
<p>UGDYMO(SI) GAIRĖS (1–3 METAI)</p>	<p>UGDYMO(SI) GAIRĖS (3–6 METAI)</p>
<p>Laiko tėkmę pajaučia sąsajoje su savo veikla (kiek laiko užtrunka kažką padaryti) ir gyvenimo ritmu (ką aš veikiu per dieną). Paros trukmę ir laiko tėkmės per parą nuoseklumą patiria dėliodami savo veiklos per dieną paveikslėlius.</p>	<p>Kalbėdamiesi, ką veikė per dieną, savaitę, pradeda pavadinti paros dalis (rytas, diena, vakaras, naktis), savaitės dienas, pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj. Išbando (jei priinama), lygina, komentuoja dabarties, praeities, ateities žaidimų, buitines darbų, keliavimo būdų ir priemonių. Dalyvaujant tradicinėse ir valstybinėse šventėse, klausydami skaitomų istorinių pasakojimų, lankydami muziejuose, pilyse, sužino keletą Tėvynės istorijai svarbių įvykių ir žymių veikėjų. Vaikai atpažįsta liaudies dainas ar kitą tautosakos paveldą (mįslės, greitakalbes, liaudies</p>

	<p>žaidimus, patarles ir kt.), žmonių sukurtą praeityje. Aiškinasi, tyrinėja, diskutuoja, kas mums gali ką nors papasakoti apie praeitį, dabartį, ateitį ir atranda keletą informacijos šaltinių. Su grupės mokytoju kalbasi, ką mums pasakoja skirtingi informacijos šaltiniai ir kartu kuria praeities, dabarties, ateities paveikslus, laiko juostas. Atranda ir tyrinėja juos dominančias istorines vietas, įskaitant įvairius paminklus, gamtines erdves, viešąsias skulptūras bei žaidimų aikšteles.</p>
<p>Ugdymosi kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai: kuriami tyrinėjimo ir gilus mokymosi, kultūrinis, realių ir virtualių aplinkų kontekstai. Eksperimentuoja su 1, 5, 10 minučių smėlio laikrodžiais „Kiek laiko užtrunka tai padaryti“. Ilgaamžiai ir modernūs statiniai, senoviniai ir „ateities“ daiktai, praeityje darytos nuotraukos, iliustruotos knygos, filmai, skaitmeniniai informacijos šaltiniai. Praeities ir dabarties žaidimų, buitės darbų, transporto priemonių, namų tyrinėjimas, ateities daiktų modeliavimas, Tėvynės istorijai svarbūs įvykiai ir įžymūs žmonės. Dokumentiniai senoviniai filmai ir skaitmeniniai informacijos šaltiniai. Įvykių, vaizdų priskyrimas istoriniams laikotarpiams, chronologinis dėliojimas. Kuria laiko juostas (Mano augimas, šeimos istorija, praeities, dabarties, ateities daiktai). Kelia priežasties klausimus (kaip žmonių atradimai pakeitė jų gyvenimą). Nagrinėja nuotraukas, senovinius daiktus, pastatus. Prisimena, susipažįsta su valstybės simboliais, švenčia tradicines ir valstybines šventes.</p>	
<p>UGDYMO SI SRITIS „AŠ KALBŲ PASAULYJE“</p>	
<p>PASIEKIMŲ SRITYS. Kalbų supratimas, kalbinė raiška, skaitmeninis sumanumas, meninė raiška, emocijų suvokimas ir raiška, problemų sprendimas, tyrinėjimas, gebėjimas žaisti, mokėjimas mokyti.</p>	
<p>UGDYMO SI ĮGŪDIS „ŽODINĖS IR NEŽODINĖS KALBOS SUPRATIMAS“</p>	
<p>VERTYBINĖ NUOSTATA. Domisi žodiniais ir nežodiniais komunikavimo būdais. Nusiteikęs išklausti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.</p>	
<p>ESMINIAI GEBĖJIMAI. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiais būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.</p>	
<p>UGDYMO(SI) GAIRĖS (1–3 METAI)</p>	<p>UGDYMO(SI) GAIRĖS (3–6 METAI)</p>
<p>Ugdosi kalbos suvokimo gebėjimus bendraudami su suaugusiais ir vaikais. Atkreipia dėmesį į kalbėjimą, plečia pasyvų ir aktyvų žodyną girdėdami suaugusiojo kalbą, pasižyminčią aukštesniu balso tonu, ryškia emocija intonacija. Ugdosi foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis žaisdami garsų žaidimus, klausydami eilėraščių, dainelių gimtąja ir kitomis kalbomis. Supranta savo ir artimųjų vardus, paprastus klausimus ir prašymus, artimiausios aplinkos daiktų, reiškinių ir veiksmų pavadinimus. Jie supranta skaitomus nesudėtingus</p>	<p>Aktyviai įsitraukdami į bendravimą su mokytoju ir kitais vaikais veikia, kalbos garsų žaidimus, eilėraščių, dainų, pasakojimų, pasakų gimtąja ir kitomis kalbomis klausymąsi, plėtoja kalbos supratimą, „atranda“ žodžių prasmes, ugdo trumpalaikę ir ilgalaikę atmintį, kalbinę vaizduotę, skatinančią mintis išreikšti žodžiais. Žaisdami, dalyvaudami problemų sprendime, vidaus ir lauko veiklose mokosi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos, reaguoti į kalbančiųjų intencijas, suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. Kalbos supratimą plėtoja gaudami informaciją ir kitais pojūčiais: vaizdu, lytėjimu, uosle, ragaudami. Žodinės kalbos supratimą ugdo dalyvaudami grupinėse veiklose, kuriose aktyviai bendrauja. Visose veiklose, kuriose veikia vaikai, susikuria natūralios sąlygos susieti išgirstą žodį su daiktu, reiškiniu ar veiksmu ir taip plėtoti kalbos prasmės supratimą. Kalbos supratimą gilina klausydami amžių atitinkančių ir šiek tiek sudėtingesnių įvairaus stiliaus tekstų, siedami skaitomą tekstą su vaizdine informacija ir numanomu kontekstu. Pajuokavimų, dviprasmybių, vaizdingos kalbos, perkeltinės žodžių prasmės supratimą</p>

trumpus tekstus, pasakojamas istorijas, suvokia su dienvakarė susijusius paaiškinimus. Aktyviai plečia žodinės kalbos suvokimo ir vartojimo gebėjimus, padedami kalbinančiojo veido išraiškos ir gestų. Plėtoja nežodinės kalbos suvokimą, jei mokytojo kalbą lydi kūno kalba (žvilgsnis, šypsena, gestai, palietimas, apkabinimas). Stebėdami mokytojo reakcijas – veido motoriką, kūno judesius, balso toną, intonaciją, vaikai pradeda naudoti šias nežodinės kalbos priemones komunikuodami su kitais suaugusiaisiais ir bendraamžiais. Pasitelkdami įvairius ženklus ir gestus, vaikai simboliškai išreiškia mintį, parodo mąstymo būdą mokytojo inicijuojamose veiklose. Vaikai iki 3 metų ugdomi vaizdinės informacijos suvokimą dalyvaudami veiklose, kuriose naudojamos skirtingų formų, spalvų, dydžio priemonės, simboliniai ženklai, vartojamos bežodės paveikslėlių knygelės ir knygos su atskirais žodžiais bei tekstais. Paskatinti mokytojo kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius, varto knygeles, rodo į paveikslėlius. Vaizdinės informacijos suvokimą papildo jutiminis pojūtis – lytėjimas.

skatina mokytojo siūlomą veiklą: meninio stiliaus teksto skaitymas, klausymas, aptarimas, iliustravimas. Atpažįsta gestus, mimikas ir į jas reaguoja žodine arba nežodine raiška, demonstruodami augantį kritinį mąstymą apie tai, ką mato ir girdi. Rodo augantį domėjimąsi ženklais, simboliais, vėliau ir rašytiniais ženklais, suaugusiojo skaitomu tekstu. Kopijuoja ženklus ar nesudėtingus paveikslėlius pagal pavyzdį ar iš atminties. Kartu su mokytoju varto knygeles, žaidžia kortelių žaidimus, plečia vaizdinės informacijos ir rašytinių simbolių suvokimą. Paskatinti domisi ir supranta knygos ar kito informacijos šaltinio dalių pavadinimus, jų funkcijas (viršelis, titulinis lapas, autorius, pavadinimas ir kt.), suvokia skirtingų žanrų leidinių skirtumus (laikraštis, kalendorius, knyga, žurnalas). Imituoja skaitymą, domisi abėcėlės raidėmis, pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide, supranta, kad garsas siejamas su raide, ir kad raidės turi savo pavadinimą bei specifinę grafinę raišką. Dalyvaudami mokytojo siūlomose veiklose susipažįsta su kitais rašytinės raiškos būdais.

Ugdymosi kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai: kuriami kalbų įvairovės, kultūriniai, universalūs dizaino mokymuisi kontekstai. Kūrybinėse dirbtuvėse, projektinėse veiklose skatinama ir palaikoma žodinė ir nežodinė raiška. Pedagogo vaidmuo yra esminis, nes mokytojas kuria vaikams tinkamą aplinką, skatina jų aktyvų dalyvavimą, padeda plėtoti kalbinius gebėjimus. Mokytojas sukuria klausymosi aplinką įvairovę (ryto rate, dviese su mokytoju, bendraudami su kitais vaikais). Vaikai kartu su mokytoju žaidžia kalbos garsų žaidimus, klausosi eilėraščių, dainų, pasakojimų, pasakų gimtąja ir kitomis kalbomis, plėtoja kalbos supratimą, klausosi ir patys seka pasakas, dalyvauja pokalbiuose apie skaitytą tekstą išreiškdami savo mintis ir idėjas, žaidžia garsų žaidimus, vaidina. Dialogiškas ugdymo procesas apima aktyvų dalyvavimą dialoguose, diskusijose ir problemų sprendimo veiklose, kur mokytojas užduoda atvirus klausimus ir skatina vaikus išsakyti savo nuomonę. Vaikai kalbos supratimą plėtoja gaudami informaciją ir kitais pojūčiais: vaizdu, lytėjimu, uosle, ragaudami.

UGDYMOSI ĮGŪDIS „KALBINĖ RAIŠKA, BENDRAVIMO IR KOMUNIKACIJOS GEBĖJIMAI“

VERTYBINĖ NUOSTATA. Domisi rašytiniais ženklais, simboliais. Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas.

ESMINIAI GEBĖJIMAI. Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomas raides, žodžius, parašo savo vardą.

UGDYMO(SI) GAIRĖS (1–3 METAI)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3–6 METAI)
<p>Pamėgdžiojimu, skiemenų ar žodžių pakartojimais, veiksmais, mimika ir pantomimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. Žodyno gausėjimą ir kalbinę raišką skatina aktyvus suaugusiojo bendravimas su vaiku. Suaugusiojo padedami kartuoja girdėtus trumpus kūrinėlius, dalyvauja pokalbiuose, kelių žodžių vientisiniais sakiniais kalba apie save, savo norus. Dažnai bendrauja verksmu, gestais, mimika, išreikšdami savo emocijas ir socialinio kontakto poreikį, seka akimis asmenį, kuriam adresuota jų kalba. Bendraudami su kitais, koncentruojasi į save, kalba sau ir su savimi. Į pokalbius su kitais mokosi įsitraukti, kalbinami suaugusiojo, atsakydami į klausimus.</p>	<p>Vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius, taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos garsų, atpažįsta garsus žodyje, skiria gimtosios kalbos žodžius nuo išgirstų kitos kalbos žodžių. Kalba apie tai, ką jaučia, mato, girdi, nuolat plečia žodyną, susijusį su kasdieniu gyvenimu, artimiausia aplinka, gamta, technika, objektų savybėmis, būsenomis. Pradeda vartoti vis sudėtingesnės sandaros žodžius ir retesnes gramatines struktūras dalyvaudami ilgesniuose, įvairesnės tematikos mokytojo ir bendraamžių inicijuojamuose pokalbiuose. Kalba turtėja, kalbinė raiška sudėtingėja, jiems klausantis skaitomų, pasakojamų, vaidinamų tekstų ir siužetų, įgarsintų filmukų ar pasakų, patiems juos atpasakojant, perkuriant, pratęsiant, suvaidinant, iliustruojant, deklamuojant, kalbantis su mokytoju. Vartoja įvairias kalbos dalis, kalba taisyklingais vientisiniais ir sudėtiniais sakiniais, formuluoja klausiamuosius sakinius („Kada...“, „Kur...“, „Kaip...“), kuria naujus žodžius pagal įsisavintas žodžių darybos taisykles. Kalba sau, kitiems, klausinėja, užkalbina, prašo laikydamiesi elementarių kalbinio etiketo normų. Mokosi kelti klausimus, žodinę raišką papildydami išradingais gestais, judesiais, mimika, iliustruodami aplinkos objektais, schemomis, piešiniais. Žaisdami siužetinius vaidmenų žaidimus mokosi žodinėmis derybomis ir kompromiso paieškomis spręsti kylančius nesutarimus ir problemas laikydamiesi savo kultūrinei aplinkai priimtinių bendravimo taisyklių. Bendravimo gebėjimus ugdo kartu su suaugusiuoju ir bendraamžiais skaitinėdami knygas, kalbėdamiesi apie skaitomas ar pasakojamas istorijas, diskutuodami apie atliktą veiklą, patirtą nuotyki, žiūrėtą filmą, girdėtą pasaką, pasakodami istorijas, kurdami pasakojimus, kalbėdamiesi apie tai, ką norėtų patirti ir veikti. Aktyviai komunikuoja siekdami savo tikslų, o nesuprasti, palaikomi mokytojo, pakartoja, paaiškina tai, ko nori, tikisi. Įsitraukę į žaismės situacijas vaikai bando juokauti, kalba „ateivių“ kalbomis, „užsienio“ kalbomis. Bando susikalbėti su kitakalbiais vaikais ar suaugusiaisiais. Kopijuoja matomus simbolius, raides, žodžius, kuria savo ženklus ir simbolius, puošia ir apipavidalina užrašytas raides ar ženklus siedami juos su realiais objektais. Mokydamiesi rašinėti, vaikai veikia kūrybiškai, pavyzdžiui: iš akmenėlių, gilių, kaštonų dėlioja simbolius ir raides, pagaliuku rašo ant smėlio, kreidelėmis – ant asfalto, rengia simbolių, piešinių, ženklų „laiškus“, kuria knygeles, stato ir konstruoja simbolius, raides. Savo piešiniais,</p>

	rašinėjimais, raidėmis pavaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus, rašo žinutes, laiškėlius tėvams, vaikams, mokytojams. Suaugusiojo pamokyti piešiniuose, po darbėliais rašo atskiras raides, savo vardą, paprastus žodelius.
<p>Ugdymosi kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai: kuriami kūrybinių dialogų, kalbų įvairovės ir kultūriniai kontekstai. Aktyvus mokytojo bendravimas su vaiku žadina žodyno gausėjimą ir kalbinę raišką. Vaikai, bendraudami su mokytoja ir kitais vaikais, plečia pasyvų ir aktyvų žodyną, mokosi išklaudyti, kalbėti paeiliui, dalyvauti dialoge. Mokytojo siūlomos veiklos įtraukia vaikus kurti pasakas, istorijas, piešti joms iliustracijas ir kurti knygeles, gaminti knygoms skirtukus. Mokytojas parūpina įvairių spaudinių, kalendorių, knygų, žurnalų, plakatų, lankstinukų ir t. t. Rengia išvykas į biblioteką, knygyną. Vaikai skatinami domėtis knygomis, formuojami garsinės analizės ir sintezės įgūdžiai. Ieško savo vardo raidės aplinkoje ir knygose. Žaidžia su raidžių kortelėmis, kopijuoja raides ir žodžius, vedžioja raidžių trafaretus, kerpa, lipdo, pavadina raidę, kuria knygeles, laiškėlius, sveikinimus draugams. Raides įvardina, jungia skiemenis, bando skaityti. Suvokia skaitymo ir rašymo kryptį. Rašo savo vardą, trumpus žodžius. Žaidžia siužetinius vaidmenų žaidimus, kuriais mokosi žodinėmis derybomis spręsti kylančius nesutarimus ir problemas. Grupės aplinkoje yra smulkiąją motoriką, dėmesį, regimąjį ir erdvinį suvokimą lavinančių žaidimų, raidynų, priemonių dailei ir rankdarbiams. Mokytojas rengia vaikams individualias užduotis, lavinančias akies–rankos koordinaciją. Mokosi įvairių pirštukų žaidimų.</p>	
<p>UGDYMO SI ĮGŪDIS „KALBŲ ĮVAIROVĖS SUVOKIMAS IR KALBINĖS TAPATYBĖS FORMAVIMAS“</p>	
<p>VERTYBINĖ NUOSTATA. Tapatinasi su savo šalies kalba ir kultūra, ugdomas kalbų įvairovės supratimas, plėtojama kalbinė, tautinė ir pilietinė tapatybė.</p>	
<p>ESMINIAI GEBĖJIMAI. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, bando susikalbėti su kitakalbiais vaikais ir suaugusiais.</p>	
<p>UGDYMO(SI) GAIRĖS (1–3 METAI)</p>	<p>UGDYMO(SI) GAIRĖS (3–6 METAI)</p>
<p>Domėjimasi skirtinga kalbine raiška, skirtingomis kalbomis ir kultūromis skatina suaugusiojo pasakojimai apie kitas šalis, kultūras, kalbas. Varto knygeles parašytas įvairiomis kalbomis, klausosi garso įrašų (dainelių, eilėraščių, pasakojimų) įvairiomis kalbomis. Suvokimą apie kalbų įvairovę ugdo kitakalbių svečių apsilankymai grupėje.</p>	<p>Ugdosi kalbų įvairovės suvokimą ir formuojasi kalbinę tapatybę, mokosi atpažinti skirtingas kalbas, suprasti kita kalba kalbančiųjų intencijas. Taip pat žaisdami vaidmenų, naratyvinius, stalo ir žodžių žaidimus, įsitraukdami į kūrybines ir kitokias aktyvias veiklas su kitomis kalbomis kalbančiais bendraamžiais, bendraudami su svečiais, jungdamiesi į tinklus su kitų šalies regionų ir kitų šalių vaikais, klausydami skaitomų istorijų, skaitydami knygutes dviem ar keliomis kalbomis, žiūrėdami filmukus. Smalsumą sužadina ir įtraukia veiklos, kurių metu gyvai ar nuotolinėmis priemonėmis bendraujama su kalbančiais kitomis kalbomis ar lietuvių kalbos tarmėmis. Siekdami suprasti ir perduoti informaciją pasitelkia neverbalinę kalbą, mimikas, gestus, aplinkos objektus. Noriai įsitraukia į mokytojo siūlomus kalbinius žaidimus (mįsles, juokavimus, skaičiuotes, greitakalbes). Pasako, kokia yra jų gimtoji kalba, pasakoja ką žino ir supranta apie savo šalies kalbą, kultūrą. Vaizduoja ir naudoja savo šalies simbolius.</p>
<p>Ugdymosi kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai: kuriami kultūrinių dialogų ir kalbų įvairovės kontekstai. Sudaromos sąlygos vaikams mokytis skirtingų frazių ar žodžių įvairiomis kalbomis pasitelkiant tėvus, socialinius partnerius. Išbandomos skirtingos kultūrinės raiškos formos. Vaikai dalyvauja daugialypiuose kultūriniuose kontekstuose, kurių paskirtis – padėti kiekvienam kurti savo tapatumą, tuo pačiu metu dalyvaujant</p>	

artimiausios ir tolimesnių aplinkų kultūrų kūrimo. Kalbų įvairovės kontekstu kuriamos ir palaikomos aplinkos sąlygos, palankios rasti ir plėtoti skirtingiems vaikų komunikavimo būdams, įvairiai žodinei ir nežodinei raiškai, kalbų pažinimui, teigiamoms nuostatomis, susijusioms su kalbų ir jos formų įvairove. Kuriant kontekstą pasinaudojama darželyje ar grupėje esama kalbų įvairove, skaitmeninių technologijų teikiama galimybėmis, kalbų pasaulio pažinimą papildančiomis ir kalbą ugdančiomis vaizdinėmis ir garsinėmis priemonėmis. Knygelių vartymas parašytų kitomis kalbomis, audio įrašai su kitų šalių dainelėmis ir šokiais, knygos, atvirukai, enciklopedijos, suaugusiojo pasakojimai apie kitas šalis, savos ir kitų šalių atributai. Dalyvauja tarptautiniuose projektuose.

UGDYMOSI SRITIS „TYRINĖJU IR PAŽIŪSTŲ APLINKĄ“

PASIEKIMŲ SRITYS. Aplinkos pažinimas, matematinis mąstymas, skaitmeninis sumanumas, kalbų supratimas, tyrinėjimas, problemų sprendimas, mokėjimas mokyti, gebėjimas žaisti, kūrybiškumas, emocijų suvokimas ir raiška.

UGDYMOSI ĮGŪDIS „MANE SUPANTYS DAIKTAI“

VERTYBINĖ NUOSTATA. Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.

ESMINIAI GEBĖJIMAI. Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydama žaidimuose ir kitose veiklose.

UGDYMO(SI) GAIRĖS (1–3 METAI)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3–6 METAI)
<p>Daiktų pasaulį pažįsta ir atpažįsta visais jutimais, padedančiais suvokti daiktų spalvą, formą, garsą, kvapą, skonį, tekstūrą. Grupėje esančius įvairius daiktus tyrinėja juos griebdami, liسدami, mesdami, kišdami į burną, kramtydami, domisi judančiais, garsus skleidžiančiais. Daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones.</p> <p>Žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai (žaislai, baldai, knygos, kamuoliai ir kt.) turi požymius (forma, dydis, spalva ir tekstūra), kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos (minkštos – kietos, skaidrios – neskaidrios, lengvos – sunkios).</p>	<p>Daiktus rūšiuoja, skirsto į kategorijas: pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą. Bando suprasti, kaip daiktai veikia, kaip tarpusavyje susiję. Daiktus pažįsta juos stebėdami, sugretindami, palygindami, grupuodami, rikiuodami nuo mažiausio iki didžiausio, komponuodami, konstruodami. Mokytojo padedami, ieško panašumų ir skirtumų, sprendžia iškilusias problemas. Veikdami su daiktais, mokosi sutelkti dėmesį, mąstyti, prisiminti, tausoti daiktus, ugdomi kantrybę, savikontrolę.</p> <p>Tyrinėja, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų ir nuo kitos rūšies daiktų. Apžiūrinėdami iš visų pusių, viršaus, apačios, liسدami, uosdami, atpažįsta daiktus pagal požymius: spalvą, tekstūrą, formą, kvapą, ieško daikto pagal žodinį apibūdinimą. Gretina realius daiktus ir jų atvaizdus iš skirtingos perspektyvos, pradeda suprasti jų vaizdavimą plokštumoje. Daiktų dydį tyrinėja, bandydami apimti delnais, apglėbti, gretindami su savo ūgiu. Stebėdami aplinkos daiktus, suteikia jiems prasmę, prisitaiko prie aplinkos, ugdomi savarankiškumą: supranta, kad kažką reikia apeiti, kažką galima pakelti ir pernešti, kažką geriau neliesti, pagal daiktus ir jų išsidėstymą orientuojasi aplinkoje. Pastebi daiktų seką eidami į mokyklą, kur nors važiuodami: kelio ženklas, šviesoforas, perėja ir pan. Daiktus kūrybiškai panaudoja žaidimuose, ugdomi nuostatą tausoti daiktus.</p> <p>Tyrinėja gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus, varto enciklopedijas, klausosi informacinių tekstų, stebi tiksliai parinktus vaizdo įrašus, aiškindamiesi gamtos objektų ir žmogaus sukurtų daiktų skirtumus, domisi, kaip yra kuriami daiktai, kiek reikia pastangų ir išmanymo juos kuriant, ir pradeda suvokti, kad žmogaus sukurtų daiktų kaitą lemia mokslo ir technologijų pažanga. Aiškinasi, kaip</p>

	<p>daiktai keitėsi, kokie jie buvo seniau, kokie dabar, kaip tobulėjo, kaip žmogus juos pritaikė savo poreikiams. Lygina praeities ir dabarties daiktus, komentuoja jų išvaizdą, paskirtį, kaip veikia, iš ko pagaminti. Supranta, kad tos pačios paskirties daiktas (pavyzdžiui, stalas) gali būti pagamintas iš medžio, metalo, plastiko. Susipažįsta ir mokosi naudotis daiktais, prietaisais (lupos, svarstyklės ir kt.), padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką. Žaisdami, tyrinėdami aplinką, naudojami išmaniaisiais daiktais (robotukais, išmaniosiomis grindimis ir kt.), aiškinasi jų veikimo būdą, juos išbando. Ieško atsakymų į patiemis kylančius ir mokytojo nuolat keliamus klausimus.</p>
<p>Ugdymosi kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai: kuriami universalus dizaino mokymuisi, žaismės, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstai. Veikdami mokytojo tikslingai sukurtuose kontekstuose, vaikai susipažįsta su aplinkos daiktais, jų savybėmis bei paskirtimi ir, remiantis jų vieta aplinkoje, orientuojasi erdvėje. Veiklų metu vaikai kuria, tyrinėja, veikia su realiais daiktais, panaudojant audinių skiautes, polietilena, virves, popieriaus maišelius, dėžutes, veidrodžius, šaukštus, puodus, stalus, kėdes ir kt., plėtojant platesnį požiūrį į kasdieninėje veikloje naudojamus daiktus. Grupuoja, komponuoja daiktus atsižvelgiant į jų spalvą, formą, dydį (kaladėles, plastikines detales, medžiagos skiautes), kuria koliažus, stato piramides. Domisi realiais bei senoviniais daiktais, iš ko pagaminti daiktai. Kelia klausimus apie tai, kokios spalvos, formos, dydžiai vyrauja aplinkoje. Padeda tvarkytis ir prižiūrėti aplinką, žaislus. Žaidžia šeimos žaidimus, imituoja tėvelių profesijas, „keliauja“ į jų darbovietes. Žaidžia kūrybinius–vaidmeninius žaidimus: šeima, aerouostas, autobusas, bankas, biblioteka, cirkas, degalinė, parduotuvė (drabužių, gėlių, žaislų, maisto), gaisrinė, gimtadienis, profesijos ir pan. Konstruoja, kuria „Mano miestas“, „Tiltų statybos“ ir pan. naudojant IKT, STEAM priemones. Veikia kūrybinės dirbtuvės – veidrodžių erdvė, kur gali tyrinėti atspindžio teikiamas galimybes (kaladėlių, karoliukų, medžio ritinėlių, kamuoliukų, skarelės) dėliojimas, žaidybinė improvizacija lavinanti visus vaiko pojūčius ir gebėjimus. Ieško objektų šešėlių bei patys kuria, „gaudo“ savo šešėlius. Žaidžia su veidrodžio atspindžiais. Varto knygas, žiūri paveikslėlius, nuotraukas, mokomuosius filmukus. Ieško informacijos enciklopedijose, internete.</p>	
<p>UGDYMO SI ĮGŪDIS „GYVYBĖ“</p>	
<p>VERTYBINĖ NUOSTATA. Pagarbiai elgiasi su gyvąja gamta, rūpinasi gamta ir aplinka.</p>	
<p>ESMINIAI GEBĖJIMAI. Aktyviai tyrinėja gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p>	
<p>UGDYMO(SI) GAIRĖS (1–3 METAI)</p>	<p>UGDYMO(SI) GAIRĖS (3–6 METAI)</p>
<p>Susipažįsta su gyvosios gamtos objektais, juos stebi, tyrinėja, įvardija. Mokytojo padedami prižiūri artimoje aplinkoje esančius augalus, gyvūnus. Mokosi rūpintis gamta ir aplinka, prisiimti atsakomybę, pasitikėti savo jėgomis.</p>	<p>Stebi, renka, tyrinėja, grupuoja, atpažįsta ir pavadina augalų dalis, vaisiuose suranda sėklas. Sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga. Prižiūrėdami augalus mokosi rūpintis gamta ir aplinka, prisiimti atsakomybę, pasitikėti savo jėgomis. Stebi gyvūnus savo aplinkoje, kai kuriuos mūsų ir svetimų kraštų gyvūnus atpažįsta paveikslėlių knygoje, animaciniuose filmuose. Gyvūnus atpažįsta iš jų kūno formos, išskirtinių požymių, gyvenamųjų vietų, mėgdžioja gyvūnų balsus, būdingus judesius. Diskutuoja apie gyvūnų naudą, aiškinasi, ko reikia, kad gyvūnai gyventų, gerai jaustųsi. Stebi kieme sutiktus gyvūnus. Svarsto ir aiškina, kaip gyvūnai prisitaikę prie aplinkos</p>

	<p>(išvaizda, elgesys), kokie žmogaus ir gyvūnų santykiai (teikia džiaugsmą, ramina, skatina norą rūpintis, teikia naudą), per rūpinimąsi gyvūnais ugdomi pagarbą gyvajai gamtai.</p> <p>Tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienvė: augalui reikia dirvožemio, vandens, saulės šviesos; gyvūnui – maisto, vandens, būsto. Mokytojo padedami, stebi, tyrinėja organizmų poreikius, aiškinasi, kam naudojamas vanduo, kodėl jis toks svarbus ir reikalingas organizmams. Seka paros, metų ciklą. Aiškinasi, kaip gyvena augalai ir gyvūnai – dieną ir naktį, skirtingais metų laikais, kokie pasikeitimai vyksta jų gyvenime. Skirtingais metų laikais stebi būdingus gamtos požymius. Pildo metų gamtos kalendorių. Supranta, kad mūsų krašto augalai ir gyvūnai išgyvena tik todėl, kad geba prisitaikyti prie aplinkos sąlygų. Supranta, kad žmogaus išmestos atliekos gali būti pavojingos gyvajai gamtai, mokosi taupiai naudoti vandenį, popierių, priemones, nešvaisto jų be reikalo, suprasdami, kad taip prisideda prie žemės išteklių tausojimo, tvarumo.</p> <p>Atranda fizikinius reiškinius: jėgas, energiją, paprastuosius mechanizmus, magnetizmą. Žaisdami su tikslingai parinktais žaislais, daiktais ar priemonėmis, tyrinėja tamprumo reiškinį – daiktus spaudžia, tempia, stebėdami, kaip keičiasi, deformuojasi jų forma, tačiau atleidus jie vėl grįžta į pradinę padėtį. Energiją tyrinėja, eksperimentuodami su žaislų judėjimu: naudoja žaislus, varomus elektros (baterijos) energija, patys pastumia ar traukia žaislą, suprasdami, kad jį išjudino žmogus energija. Eksperimentuoja, kokius daiktus magnetas traukia (turinčius geležies), atkreipia dėmesį, pastebi, kad kartais ne traukia vienas kitą, o stumia. Tyrinėjimo objektu tampa vanduo ir jo būviai: vandenį užšaldo į ledą, tirpina ledo kubelius, stebi, kaip šiltą dieną vanduo išgaruoja nuo šaligatvio plytelių, samprotauja apie vandens būvius ir ko reikia, kad jie keistųsi. Spėlioja ir eksperimentuoja, kurie daiktai, sumesti į vandenį, nuskęs, tyrinėdami pastebi, kad vieni daiktai skęsta, kiti plūduriuoja, vieni grimzta greičiau, kiti – iš lėto, aiškinasi, nuo ko tai priklauso. Saulėtą dieną vaikai tyrinėja gamtos objektų šešėlius. Žaisdami su prizmėmis, susipažįsta su spalvų spektru, lauke pastebi vaivorykštę ir išsiaiškina, kad jai susidaryti reikia lietaus ir saulės. Tyrinėdami susipažįsta su medžiagomis, išsiaiškina, kad jos būna kietos, skystos ir dujinės, tyrinėja jų savybes. Eksperimentuodami su vandeniu, išsiaiškina, ar kietos medžiagos tirpsta vandenyje (cukrus ištirpsta, o smėlis – ne), ar galima gauti mišinius (pienas su vandeniu susimaišo, o aliejus – ne). Naudodami „oro gaudyklės“, pūsdami per šiaudelį į vandenį, jie aptinka oro buvimo ženklus. Girdėdami mokytojo vartojamas tikslias sąvokas pamažu plečia sąvokų žodyną.</p>
<p>Ugdymosi kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai: kuriami tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, realių ir virtualių aplinkų, žaismės kontekstai. Veikdami mokytojo tikslingai sukurtuose kontekstuose, vaikai tyrinėja artimosios aplinkos objektus ir reiškinius, susipažįsta su svetur egzistuojančios gyvybės įvairove ir supranta, kad gyvybė turi poreikių. Veiklų metu stebi augalų augimą, kintančią išvaizdą, juos tyrinėja, lygina, rūšiuoja, skaičiuoja žiedus, vaisius, prižiūri, matuoja ir fiksuoja. Liečia, uosto, pjausto, ragauja vaisius ir daržoves, susipažįsta su skirtingais skoniais, formomis ir</p>	

kvapais. Žaidžia sensorinius didaktinius žaidimus „Pauostyk“, „Paragauk“, „Užsimerk“. Renkasi tyrinėjimų laboratorijas ir lauko edukacines erdves. Jose sukuriama netikėtumo ir atradimo gamtoje jausmas (vynuoginių sraigių, sliekų, vabzdžių ir kt. stebėjimas, pastebint jų bruožus, skirtumus, gyvenimo sąlygas). Stebi pro mikroskopą, dalinasi išpūdžiais ir pastebėjimais. Tvaroko aplinką, sėja daržoves, gėles, aptaria padarytus darbus, planuoja ką darys toliau, spėlioja kas atsitiks, jeigu... Aiškinasi, kam reikalingas vanduo. Kalba apie dangaus kūnus, jų dydį, išsidėstymą. Varto knygas, žiūri paveikslėlius, nuotraukas, mokomuosius filmukus apie augalus, gyvūnus, gamtos reiškinius. Žaidžia stalo, edukacinius žaidimus naudojant IKT, STEAM priemones. Ieško objektų šešėlių bei patys kuria, „gaudo“ juos. Žaidžia su veidrodžio atspindžiais.

UGDYMO SI ĮGŪDIS „SKAIČIAVIMAS IR MODELIAVIMAS“

VERTYBINĖ NUOSTATA. Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais.

ESMINIAI GEBĖJIMAI. Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti.

UGDYMO(SI) GAIRĖS (1–3 METAI)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3–6 METAI)
<p>Stebi ir yra įtraukiami į situacijas, kuriose minimi skaičiai, yra skaičiuojama (eilėraščiai, dainelės, stalo žaidimai ir kt.). Atranda, kad „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu, kad skaičiuojant naudojama ta pati žodžių seka, o paskutinis skaičių sekos skaičius reiškia suskaičiuotą objektų kiekį. Natūraliai įgunda įvertinti daiktų rinkinio kiekį iki 5-ių, neskaičiuodami daiktų („matomi“ skaičiai). Supratimą apie įvykių prigimtį, objektų požymius ir jų reikimąsi aplinkoje vaikai įgyja palaipsniui. Pradedama nuspėjamai reaguoti į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti (pvz. įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti). Suvokiama, kad įvykis pastovus, ugdosi žaisdami su medžiagomis ar objektais, kurie susiję su priežastimi ir pasekmėmis. Dienotvarkėje klijuoja numatomų įvykių paveikslėlius, atrenka reikalingus ingredientus maistui ruošti.</p>	<p>Įsitraukia į skaičiavimo veiklas, kuriose skaičiuojama pridėdant po vieną pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus. Naudodami fizines ir skaitmenines priemones, laiku gaudami mokytojo grįžtamąjį ryšį, jo palaikomi, mokosi atpažinti ir paaiškinti kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus (pvz.: skaitmenis, piešinius). Skaičiavimo užduotis (pvz. „Žydėjo dvi gėlytės, pražydo dar viena. Kiek žydi dabar?“) atlieka jas suvaidindami, nupiešdami, parodydami gestais, manipuliuodami daiktais. Įsitraukia į mokytojo inicijuotus žaidimus, kuriuose skaičiuojama į priekį ir atgal (12-os ribose). Naudodamiesi objektais, piešiniais, kurdami istorijas, pradeda suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti. Iš pradžių mokosi sujungti ir išskaidyti kiekį 5-ių objektų grupėje, vėliau 10-ies ir 12-os ribose. Dalyvaudami žaismingose neformaliose, kūrybinėse veiklose, mokosi objektų kiekį grupėje apibūdinti kaip pakankamą / per didelį / per mažą tikslui pasiekti ar užduočiai atlikti (pvz., dalintis sausainiais, sudaryti komandas). Savo aplinkoje neformaliai įsitraukia į skaičiavimo uždavinių sprendimą (pvz., kiek yra iš viso, kiek trūksta). Supranta, kad tam tikros rūšies informacija gaunama surinkus duomenis, vykdant stebėjimą ar apklausą. Drauge su suaugusiuoju mokosi apie artimiausią aplinką kelti klausimus, į kuriuos atsakoma „taip“ arba „ne“, dalyvauja apklausoje, kai atsakymų skaičius neviršija 12-os. Įsitraukia į diskusijas su mokytoju ir kitais vaikais, kaip gali būti fiksuojami, koduojami duomenys, dalinasi idėjomis, kaip būtų galima juos grafiškai pavaizduoti. Stebėdami mokytoją, jo kalbinami, mokosi piešinyje, diagramoje ar schemoje pavaizduotus duomenis suprasti, apibūdinti ir interpretuoti. Kartojant eksperimentus ir apklausas, pradeda suprasti, kad šalia įprastų, iš anksto nuspėjamų įvykių esama ir atsitiktinių. Jie įsitraukia į žaidimus, kurių baigties iš anksto nuspėti neįmanoma. Tinka žaidimai su suktuku, metamu kauliuku, loterijos bilietais, kuriuos žaidžiant nebūtinai laimima.</p>

	Žaisdami ir stebėdami pradeda suprasti, jog ir atsitiktinio įvykio rezultatas gali būti numatomas, ir atranda du būdus tai padaryti: eksperimentuoti praktiškai arba bandyti mąstyti logiškai.
<p>Ugdymosi kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai: kuriami universalus dizaino mokymuisi, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, žaismės kontekstai. Veikdami mokytojo tikslingai sukurtuose kontekstuose, vaikai atranda skaičių pasaulį, plėtoja supratimą apie skaičiavimo būdus ir jų taikymą savęs ir aplinkos pažinimui, mokosi samprotauti, kūrybiškai taiko įgytą skaičiavimo patirtį sprenddami problemas, pradeda vartoti žodžius, kuriais nusakomi matematiniai procesai (pvz. „Manau, kad...“; Tai tiesa (netiesa), nes...“; „Tai man primena...“; Galėčiau padaryti dar ir taip...“ ir pan.).</p> <p>Ugdymo metu skaičiuoja pirštus, žaislus. Atlieka problemines užduotis: „Padalink vieną pyragą visiems vaikams“, „Išrikiuok ir pasakyk kelintas stovi kiškutis“. Žaidimuose taiko skaičiuotes. Įvardina į kokias geometrines figūras panašūs daiktai. Lipdo ir konstruoja geometrines figūras. Žaidžia stalo žaidimus. Išrikiuoja į eilę pagal vieną savybę (pvz., nuo trumpiausio iki ilgiausio ir pan.). Pasako kitų daiktų padėtį vienas kito atžvilgiu (aukščiau, žemiau, virš, po). Matuoja, sveria daiktus naudodami svarstyklės, liniuotes, matavimo indus ir kt. Dėlioja priešingybių paveikslėlius (aukštai-žemai, ant-po, kairėje-dešinėje ir pan.). Žaidžia parduotuvę, žaidimus su suktuku, metamu kauliuku, loterijos bilietais, aktyvius žaidimus, matematinius žaidimus naudodami IKT priemones. Kuriami gimtadienių, metų laikų, švenčių plakatai, mąstymo žemėlapių. Lauko erdvėje kuriamos priemonių ir skaičių kombinacijos („Klasės“, „Dviratukas su keičiamu skaitmeniu“, „Skaičių rašymas ant smėlio“).</p>	
UGDYMO SI ĮGŪDIS „MATEMATINIAI ERDVĖS TYRINĖJIMAI“	
VERTYBINĖ NUOSTATA. Domisi ir noriai mokosi matematikos, džiaugiasi tuo, ką išmoko.	
ESMINIAI GEBĖJIMAI. Geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (1–3 METAI)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3–6 METAI)
Natūraliai įsitraukia į žaismingą veiklą su daiktais, į kuriuos galima ką nors įpilti, įdėti. Kalbinami suaugusiųjų, supranta, ką reiškia „pilnas“ ir „tuščias“.	Noriai įsitraukia į veiklas, skatinančias tyrinėti, kaip galima palyginti daiktų ilgį (plotį, aukštį) arba tūrį, kai daiktų sugretinti neįmanoma. Džiaugiasi atradę naujus dydžių palyginimo būdus: naudoti smulkesnius daiktus kaip matavimo priemonę didesniems daiktų dydžiams įvertinti; naudoti trečią daiktą kaip tarpininką dydžiams palyginti. Vaikai įtraukiami į probleminių situacijų, kuriose reikia įvertinti atstumą tarp savęs ir kitų, tarp dviejų artimos aplinkos objektų, nagrinėjimą, sugalvoti ir paaiškinti, kaip įvairiose situacijose galima palyginti dviejų trijų pažįstamų objektų atitinkamą dydį. Diskutuoja, dalinasi savo pastebėjimais ir kartu sparčiai plečia su ilgio, masės, tūrio (talpos) matavimu susijusį žodyną (ilgesnis–trumpesnis, aukštesnis–žemesnis, storesnis–plonesnis, toliausiai–arčiausiai, lengvesnis–sunkesnis, talpesnis–mažiau talpus).
Noriai įsitraukia į įvairias eksperimentines ir kasdienėje veikloje pasitaikančias ilgio (pločio, aukščio), masės, tūrio palyginimo veiklas. Atranda vis daugiau būdų daiktų atitinkamiems dydžiams palyginti. Daiktų ilgį (plotį, aukštį) palygina netiesiogiai, daiktus sugretindami. Daiktų mases palygina daiktus kilnodami. Spėja, kuriame inde telpa daugiau vandens, o spėjimą patikrina vandenį perpildami iš vieno indo į kitą. Savo pastebėjimus jie išreiškia parodydami daiktus, kurie suaugusiojo apibūdinami šiomis su matavimu susijusiomis	Tyrinėdami aplinką atranda, kiek daug erdvinės informacijos yra aplink: panašumo, elementų išdėstymo, atsikartojimo, formos bendrumo. Stebėdami, pažindami, spontaniškai ar tikslingai tyrinėdami realioje ar virtualioje aplinkoje pateiktus, atrastus ar pastebėtus matematinius objektus, atpažįsta dvimates figūras (skritulį, kvadratą, stačiakampį, trikampį), trimates figūras (kubą, rutulį), mokosi apibūdinti ir palyginti jų pagrindinius elementus, grupuoti (pagal vieną požymį), komponuoti, konstruoti skirtingų dydžių figūrų (objektų) sekas. Eksperimentuoja su veidrodiniais

<p>sąvokomis: „ilgas“ arba „trumpas“, „aukštas“ arba „žemas“.</p> <p>Natūraliai įsitraukia į aplinkoje esančių daiktų ir objektų tyrinėjimą. Reaguoja į tokią daiktų savybę kaip forma, spalva, vis geriau suprastami, kai apie daiktą sakoma: „toks pat“, „panašus“, „skiriasi“, „kitoks“. Atranda, kad figūromis ir objektais erdvėje galima manipuliuoti: apversti, pasukti, pastumti. Kalbinami išmoksta pavadinti vis daugiau linijų, dvimačių (plokštumos) ir trimačių (erdvės) figūrų, džiaugiasi jas atpažindami paveikslėlyje, aplinkoje surasdami jų analogų.</p> <p>Dalyvaudami įvairiuose judriuose žaidimuose ir veiklose palaipsniui išmoksta vis tiksliau apibūdinti savo ir objektų padėtį bei vietą kitų objektų ir žmonių atžvilgiu. Noriai įsitraukia į vaizdinių, garsinių, žodinių, judesio, pojūčių, skirtingų kategorijų objektų sekų kopijavimo, pratęsimo, atkartojimo, atpažinimo veiklas.</p>	<p>paviršiais, taškiniais šviesos šaltiniais, stebi ir tyrinėja dvimačių ir trimačių geometrinių objektų atvaizdus. Eksperimentuodami su figūromis (jas jungdami, skaidydami, dėliodami, vartydami, apšviesdami), atranda, kad sudėtingesni objektai gali būti gaunami ir vaizduojami kaip paprastesnių, gerai pažįstamų objektų junginys. Savo pastebėjimus išreiškia piešiniuose, lipdiniuose.</p> <p>Žaisdami ir eksperimentuodami vidaus ir lauko aplinkose, įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu (gestais, kalba ar piešiniais, vadovaudamiesi instrukcijomis) duoti nurodymus apie objekto judėjimo kryptį (į kairę, į dešinę, į priekį, atgal) ir buvimo vietą (viduje, išorėje ir kt.) arba sekti kitų atitinkamus nurodymus. Modeliavimo idėją atranda palaipsniui susipažindami su sekų modeliais (raidėmis pažymima grupė elementų, kurie nuosekliai pasikartoja sekoje). Su kiekvienu sekos modeliu susipažįsta nuosekliai, mokosi jį atpažinti, nukopijuoti, pratęsti seką, rasti jos trūkstantą narį, sukurti kitą to paties modelio sekos pavyzdį. Sekų modeliavimo gebėjimus ugdo formaliose ir neformaliose veiklose piešdami, dėliodami įvairius objektus, ritmiškai dainuodami ar judėdami, nagrinėdami raštus ar kurdami ornamentus. Kalboje atsiranda vis daugiau pagrindinio matematinio žodyno elementų, todėl jie kaskart sėkmingiau gali susikalbėti siūlydami idėjas ir ieškodami tinkamų sprendimų.</p>
<p>Ugdymosi kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai: kuriami tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, universalus dizaino mokymuisi kontekstai. Veikdami mokytojo tikslingai sukurtuose kontekstuose, vaikai plėtoja suvokimą apie matematinius būdus erdviniams objektams pažinti ir įvairias išraiškos galimybes savo pastebėjimams apie jų formą, dydį, masę, padėtį ir judėjimą tam tikra kryptimi apibūdinti.</p> <p>Ugdymo metu tyrinėjami daiktai, atliekami įvairūs eksperimentai, stebimas jų procesas naudojant IKT, STEAM priemones. Mokosi fiksuoti pastebėjimus. Kuria, lipdo, piešia, konstruoja įsivaizduojamus daiktus, simbolius, naudojant IKT, STEAM priemones. Dalyvauja artimiausios aplinkos išvykose. Eksperimentuoja su veidrodiniu paviršiumi. Grupės ar lauko erdves, bei juose esančius daiktus, objektus matuoja žingsniais, pėdomis, rankomis, sprindžiais. Pasiūlome vaikams tyrinėjimų stoteles, kūrybines dirbtuves.</p>	
<p>UGDYMO SI ĮGŪDIS „SKAITMENINIŲ TECHNOLOGIJŲ PASAULIS“</p>	
<p>VERTYBINĖ NUOSTATA. Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.</p>	
<p>ESMINIAI GEBĖJIMAI. Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.</p>	

UGDYMO(SI) GAIRĖS (1–3 METAI)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3–6 METAI)
<p>Žaisdami, tyrinėdami aplinką, domisi grupėje ir ugdymo įstaigoje esančiais įvairiais, jų amžių atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (žaislais, interaktyvios grindys ir kt.).</p> <p>Žaisdami atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas (pvz. paimti kamuolį ir paduoti draugui, linguoti ir ploti, dėlioti kaladėles).</p>	<p>Naudojasi jų amžių atitinkančiomis prasmingomis, ugdymą(si) papildančiomis skaitmeninėmis technologijomis ir skaitmeniniu turiniu (vaizdo įrašais, žaidimais, garsinėmis knygelėmis, ugdomosiomis programėlėmis ir kt.) žaisdami ir pažindami aplinką.</p> <p>Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. Atliepa, komentuoja įvairiomis formomis (vaizdo, garso įrašai, animacijos) pateikiamą informaciją. Naudoja skaitmeninį fotoaparata savo patirčiai ir aplinkiniam pasauliui fiksuoti, pradeda naudoti paprastas programėles piešimui, garsui, vaizdui įrašyti ir paleisti. Bando su kitais bendrauti skaitmeninėmis technologijomis. Naudojasi įvairių išmaniųjų įrenginių valdymo priemonėmis (pele, jutikliniu ekranu, klaviatūra), informacinėmis svetainėmis tyrinėjimams ir kt. ugdomajai veiklai. Naudoja įvairias technologijas (fotografavimą, skaitmeninį piešimą, garso įrašų darymą) skaitmeniniam turiniui kurti. Dėlioja vaizdiniais simboliais ar objektais pateiktas komandas, sudarydamas rišlią veiksmų seką. Nusako, kaip nuosekliai, žingsnis po žingsnio pavyko pasiekti rezultatą. Išbando užrašytas veiksmų sekas žaidybinėje programavimo aplinkoje. Naudoja pagal amžių tinkamas interneto svetaines, programėles, kad galėtų atlikti projektines veiklas, kūrybines užduotis. Programavimo aplinkose kuria ir vykdo paprastas komandų sekas. Pradeda suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką. Laikosi pagrindinių bendravimo ir saugaus naudojimosi skaitmeniniais įrenginiais taisyklių.</p>
<p>Ugdymosi kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai: kuriami realių ir virtualių aplinkų, universalus dizaino kontekstai. Veikdami mokytojo tikslingai sukurtuose kontekstuose, vaikai įgyja skaitmeninio raštingumo ir informacinio mąstymo pradmenis, įsitraukia į įvairias kūrybines, tyrinėjimo ir judrias veiklas, vykstančias realios ir virtualios aplinkos kontekstuose.</p> <p>Ugdymas papildomas išmaniaisiais įrenginiais (žaislai, skaitmeniniai rašikliai, piešimo planšetės), skaitmeniniu turiniu ir įrenginiais (garsinės knygelės, žaidimai, informacinės svetainės, ugdomosios programėlės, nuotolinės kameros), skaitmeninio turinio kūrimu (skaitmeninės nuotraukos, piešiniai, garso, vaizdo įrašai), virtualiu bendravimu. Išmaniaisiais įrenginiais stebi gamtą realiu laiku.</p>	
<p>UGDYMOSI SRITIS „KURIU IR IŠREIŠKIU“</p>	
<p>PASIEKIMŲ SRITYS. Emocijų suvokimas ir raiška, meninė raiška, kūrybiškumas, estetinis suvokimas, kalbinė raiška, problemų sprendimas, tyrinėjimas, gebėjimas žaisti, mokėjimas mokyti.</p>	
<p>UGDYMOSI ĮGŪDIS „ŽAIDIMO RAIŠKA“</p>	
<p>VERTYBINĖ NUOSTATA. Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą, priimti iššūkius ir spręsti problemas.</p>	
<p>ESMINIAI GEBĖJIMAI. Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.</p>	

UGDYMO(SI) GAIRĖS (1–3 METAI)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3–6 METAI)
<p>Tyrinėja savo kūno galimybes spontaniškai judėdami aplinkoje, žaisdami su įvairiais objektais, daiktais. Judesiai tampa tikslingesni ir pasikartojantys padedant suaugusiajam. „Atranda“ savo ir kitų kūno dalis jas liesdami ir pajausdami. Įvaldę savo kūno judesius, vaikai vis plačiau juda erdvėje ir, žaisdami su įvairiais objektais bei daiktais, drąsiai tyrinėja juos supančią aplinką. Pirmaisiais gyvenimo metais vaikų veikimas su daiktais yra suaugusiųjų veiksmų pamėgdžiojimas, nukreiptas į socialinių sąveikų su kitais užmezgimą ir palaikymą. Su suaugusiaisiais žaismingai kuria bendravimo „kalbą“ ir išgyvena bendrumo jausmą. Dalyvaudamas tokiuose abipusiuose žaidimuose, vaikas pažįsta savo kūno ribas ir galimybes, veido, balso išraiškumą ir išmoksta inicijuoti bei palaikyti žaismingas socialines sąveikas, susikurdamas artimumo ir saugumo jausmą.</p>	<p>Padedamas suaugusiojo, kuria bendravimo „kalbą“ veido, balso išraiškomis, visu kūnu ir išgyvena bendrumo jausmą. Taip mokosi inicijuoti ir palaikyti socialines sąveikas žaidimuose. Žaidimo metu mokosi susikurti artumo ir saugumo jausmą. Žaisdami su tikslingai atrinktais žaislais (lėlėmis, mašinytėmis, gyvūnėliais, indeliais ir kt.), išmoksta pasirinkti arba patys susikurti erdves savo žaidimams. Žaidimo patirties neturintis vaikas pradeda žaisti mokytojui su juo inicijuojant paprastą žaidimą su vienu ar dviem veikėjais. Palaipsniui išmoksta įtraukti į žaidimą daugiau žaidėjų. Suaugęs pamažu perleidžia žaidimo iniciatyvą patiems vaikams. Ima žaisti didesnėse grupelėse, išmoksta tikslingai kurti žaidimo erdves ir konstruoti sudėtingesnius žaidimo siužetus, pasitelkdami vaizduotę ir įtraukdami fantastinių elementų. Įgudę žaisti, žaidžia tęstinius žaidimus, prieš žaisdami aptaria žaidimo temą, planuoja siužetą, lanksčiai kaitalioja vaidmenis, patys kontroliuoja vienas kito veiksmus ir geba spręsti kylančius nesutarimus. Mokytojo paskatinti, gerai žaidžiantys vaikai nesunkiai jungiasi į kolektyvinius režisūrinius žaidimus kurdami ilgalaikius žaidimo pasaulius mėgstamų knygų, pasakų ir kino filmų pagrindu, lengvai įtraukia kitus grupės vaikus, mielai kviečia ir suaugusiuosius. Ima žaisti žaidimus su taisyklėmis padedami kitų vaikų ar suaugusiojo. Išmokę žaisti didaktinius žaidimus su taisyklėmis, kuria savo žaidimus ir juos žaidžia su grupės draugais ir mokytojais. Žaidimų metu vaikai atskleidžia savo pomėgius ir stiprybes.</p>
<p>Ugdymosi kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai: kuriami universalus dizaino mokymuisi, žaismės, judraus patirtinio ugdymosi, realių ir virtualių aplinkų kontekstai, kurie kuria prasmingą ir įtraukiantį ugdymosi procesą. Kontekstai atliepia žaismingą savęs ir pasaulio pajautimą, skatina žaisti judesiais, pojūčiais, emocijomis, kalba, vaizduote, mintimis. Eksperimentuojama veikimu tuščioje ir daiktinėje erdvėje, atrandant, kad žaidimas gali gimti „iš nieko“, mintyse. Žaidžia naudodami skaitmenines priemones- kompiuterius, interaktyvius ekranus, interaktyvias grindis.</p>	
<p>UGDYMOSI ĮGŪDIS „MUZIKOS RAIŠKA“</p>	
<p>VERTYBINĖ NUOSTATA. Domisi menu kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.</p>	
<p>ESMINIAI GEBĖJIMAI. Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.</p>	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (1–3 METAI)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3–6 METAI)
<p>Kiekvienas individualiai išgyvena parengiamojo muzikinio mąstymo etapus. Intuityviai domisi aplinka, garsais, bando suprasti aplinkos ir savo</p>	<p>Plečia dainų ir skanduočių repertuarą, mokosi atskirti, ar garsai, dariniai ir melodijos yra panašios, ar skirtingos, atpažįsta anksčiau girdėtas melodijas, gali parodyti melodijos slinktį bei kontūrą, suvokia tonacijos centrą. Judesiu rodo muzikinę frazę, vis geriau imituoja pažįstamą medžiagą,</p>

muzikinio čiaušėjimo sąsajas. Mėgdžiodamas aplinkos garsus, sutelkia dėmesį į aplinką, pradeda suvokti struktūrą, atkartoja toninius ir ritminius darinius, pradeda suprasti dainavimo ir kvėpavimo svarbą, skandavimą derina su judėjimu. Perpratęs muzikos kalbą, susitelkia į savo dainavimą, skandavimą, jį derina su kvėpavimu ir judesiais. Išmoksta vertinti, įsiklausyti, atlikti muziką ir renkasi, kas jam patinka. Tinkamai sukurtoje muzikinėje aplinkoje vaikai mėgdžioja suaugusiuosius, taip pat suaugusieji mėgdžioja vaikus: jų judesius, vokalinę ir artikuliacinę raišką. Žaisdami muzikinius žaidimus, geriau susitelkia, įsitraukia į muziką, išlaiko ir plėtoja įgimtą domėjimąsi muzika. Pažintis su muzikos elementais. Visi vaikai nuo gimimo intuityviai geba mąstyti melodiniais ir ritminiais dariniais. Turtinančioje muzikinėje aplinkoje mokosi vis tiksliau suvokti, imituoti ir atskirti ritminius bei melodinius darinius, įgydami muzikos kalbos pradmenis. Patirdami ir įvardydami muzikos sąvokas (aukštai–žemai; garsiai–tyliai; ilgas–trumpas; tas pats–skirtingas; linksmas–liūdnas), vaikai ruošiasi suprasti, atlikti muziką ir mėgautis ja. Vaikų supratimą apie juos supančią aplinką plečia dainos, skanduotės ir ritmiškai atliekami eilėraščiai. Nuo kūdikystės tai vyksta per lopšines, žaidimus su judesiais, katutes, mylavimus, kykavimus, gyvūnijos apdainavimus, formulines dainas, erzinimus ir skaičiuotes, kurias inicijuoja suaugusieji. Vaikai laipsniškai pratinasi ploti, trepsėti, siūbuoti ar skanduoti savarankiškai. Ilgainiui dainuojamasis balsas atsiranda iš čiaušėjimo, cypavimo,

gerina kvėpavimo įgūdžius, plečia vokalinį diapazoną, spontaniškai dainuoja dainas, kuriose juntamas metras, pasikartojantys ritmo dariniai ir tonacija. Tyrinėdami ir išbandydami garsų pasaulį balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais, lygina, apibūdina, kategorizuoja tuos garsus. Atpažįsta tylą kaip svarbų muzikos elementą. Tai vyksta individualiai ir grupėse, žaidžiant ar dalyvaujant pedagogo inicijuotoje veikloje. Muzikuodami kūno perkusija ir instrumentais, vaikai lavina motoriką ir raumenų kontrolę, kuomet reikia sugriebti, kratyti, mušti, trinti ir t. t. Groja nustatytu pulsu, instrumentais pakartoja trumpus ritmo darinius. Muzikuodami su kitais tinkamai elgiasi ir klausosi, kaip jų indėlis dera su kitais. Ilgainiui improvizacijos įgauna struktūrinių ir stilistinių savybių. Improvizacija virsta komponavimu, kuomet sujungiami ir atsimenami įvairūs muzikos elementai (melodija, ritmas, harmonija, tembras, tempas ir dinamika) ir atspindimos įvairios emocijos. Klausosi muzikos taikant įvairius aktyvaus dalyvavimo metodus: piešdami, judėdami su priemonėmis ir be jų, pritardami instrumentais ar kūno perkusija. Klausosi įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, kad būtų kuriama turtinga muzikinė aplinka ir dedamas pagrindas platesniems muzikiniams pasirinkimams, formuojamas estetikos pojūtis. Muzika taip pat pasitelkiama atsipalaidavimui, aktyvinimui, nusiramimui ir kitokioms nuotaikoms reguliuoti. Klausosi muzikos įrašų ir gyvos muzikos tiek mokykloje, tiek už jos ribų, susipažįsta su muzikos klausymo ir dalyvavimo socialinėmis elgesio normomis.

<p>krykštavimo, gugavimo ir kitų garsų. Girdėdami įvairias dermes ir intonacinius bei ritminius darinius aplinkoje, vaikai plečia savo muzikinį žodyną. Klausydamiesi dainavimo be teksto, vaikai labiau susitelkia į muziką, ne į žodžius. Vaikai ne vien atkartoja suaugusiųjų sukurtas dainas, mokytojo skatinami plėtoja ir savos kūrybos spontanišką dainavimą.</p>	
<p>Ugdymosi kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai: kuriami universalus dizaino mokymuisi, žaismės, judraus patirtinio ugdymosi, kultūrinių dialogų kontekstai. Naudojami aktyvūs muzikos mokymo metodai, skatinantys judėjimo džiaugsmą ir kasdienį judrumą, didinančias judraus mokymosi galimybes. Muzikos klausymasis judant pagal muziką, naudojant parašitą, ar vaizduojant personažus. Muzikos klausymas, pritariant ritminiais instrumentais, lazdelėmis, akmenukais. Muzikos klausymas piešiant vaizdines asociacijas, naudojant muzikogramas. Klausosi muzikinių kūrinių ar jų fragmentų. Išklausius muzikos kūrinį, pasakoja kilusius vaizdinius arba įvardina girdėtus instrumentus. Vokalo lavinimo metodai mėgdžiojimas, skandavimas, pokalbis, demonstravimas, garso kartojimas, melodijos mokymas be žodžių, niūniuojant. Mėgdžioja gamtos garsus. Kuria ritmą atsitiktiniais daiktais bei panaudodami muzikinius instrumentus. Dainuoja savo vardą. Kuria savo dainelę, savo šokį. Žaidžia improvizuotą koncertą grupėje. Šoka panaudodamas pristatomą žingsnelį, apsisukimo elementus ir pan. Dalyvauja darželio koncertuose. Demonstravimo metodas pristatant muzikos žanrus, instrumentus, lavinant ritmiką. Diskusija, minčių lietus pristatant įvairias dainų, kūrinių temas, muzikos kūrinių nuotaiką. Tyrinėjimo metodas, bandant išgauti įvairius garsus, jų išgavimo būdus. Gaminasi barškučius (pvz., į dėžutę įberia kruopų, įdeda kaštonų ar pan.), bando išgauti duslų, aštrų garsą.</p>	
<p>UGDYMO SI ĮGŪDIS „ŠOKIO RAIŠKA“</p>	
<p>VERTYBINĖ NUOSTATA. Domisi šokio kalba, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.</p>	
<p>ESMINIAI GEBĖJIMAI. Pagal savo išgales tyrinėja savo kūno judesių galimybes, plėtoja motorinių judesių, kinestetinį intelektą, gerina kūrybinį ir kritinį mąstymą, pasitikėjimą, ištvermę ir toleranciją.</p>	
<p>UGDYMO(SI) GAIRĖS (1–3 METAI)</p>	<p>UGDYMO(SI) GAIRĖS (3–6 METAI)</p>
<p>Juda natūraliai, džiaugsmingai. Judesio kalba išreiškia savo mintis ir emocijas, pažįsta pasaulį per fizinę ir jutiminę patirtį. Pradėjus šliaužti, ropoti, vaikščioti, vystosi erdvės suvokimas: kryptis, judėjimo kelias, asmeninės erdvės supratimas, santykiai su kitais judančiais erdvėje. Palankioje erdvėje judėdamas pradeda jausti laiką – suvokia laiko trukmę, supranta judėjimo tempą,</p>	<p>Atskiri judesiai, deriniai padeda išlaisvinti kūno koordinaciją ir plastiškumą, todėl jis pradeda judėti erdvėje įsivaizduojama vingiuota linija, mokosi koordinuoti savo kūną. Naudoja laisvus tekamuosius judesius, kurie padeda kontroliuoti kūno energiją ir įtampą. Augdami ir judėdami vaikai mokosi valdyti savo kūną: judėti ta pačia puse, išlaikyti pusiausvyrą, demonstruoti lankstumą, reguliarių ir gilų kvėpavimą. Atpažįsta ir įvardija pagrindinius judėjimo būdus vietoje ir persikeliant erdvėje (pvz., šuoliukai, pritūpimai, sukiniukai, paprasti žingsneliai). Ilgainiui vaikai spontaniškus judesius keičia į sąmoningai struktūruotą judesių seką ir judesys tampa šokiu. Dalyvaujant kūrybiniuose šokio žaidimuose, projektuose, vaikai perpranta etiketo ir scenos kultūros taisykles. Šokdami šokius susipažįsta su įvairiomis kultūromis, jas patiria, taip pat atranda skirtingus</p>

<p>juda greitai arba lėtai, jaučia ritmą, instinktyviai šokinėja pagal tolygų ritmą.</p>	<p>mokymosi būdus (šokti vienam, šokti poroje, šokti ratelyje ir kt.). Šokdami tyrinėja, fantazuoja, eksperimentuoja su garsais, balsais, judesiais, fizinėmis medžiagomis ir siužetais, generuoja idėjas tolesniam kūrybos etapui. Mokydamiesi šokių, supranta jų kompoziciją (šokio žingsnius, sekas, stilių, judėjimo kryptį, erdvę), stebi kitus, derina šokio meną su kitais menais ir kalba, nusako šokio tempą, nuotaiką</p>
<p>Ugdymosi kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai: kuriami judraus patirtinio ugdymosi, universalus dizaino kontekstai, skatinantys judėjimo džiaugsmą. Šokdami vaikai tyrinėja, fantazuoja, eksperimentuoja su garsais, balsais, judesiais, fizinėmis medžiagomis ir siužetais, generuoja idėjas tolesniam kūrybos etapui. Mokydamiesi šokių, vaikai supranta jų kompoziciją (šokio žingsnius, sekas, stilių, judėjimo kryptį, erdvę), stebi kitus, derina šokio meną su kitais menais ir kalba, nusako šokio tempą, nuotaiką.</p>	
<p>UGDYMO SI ĮGŪDIS „DAILĖS RAIŠKA“</p>	
<p>VERTYBINĖ NUOSTATA. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. Domisi dailės kalba, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.</p>	
<p>ESMINIAI GEBĖJIMAI. Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.</p>	
<p>UGDYMO(SI) GAIRĖS (1–3 METAI)</p>	<p>UGDYMO(SI) GAIRĖS (3–6 METAI)</p>
<p>Stebi ir tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius jų dėmesį savo vizualinėmis savybėmis; stebi ir reaguoja į mokytojo santykį su aplinkos objektais (susižavėjimą, grožėjimąsi). Per ugdymo(si) aplinkos stebėjimą ir tyrinėjimą (analizuojant, lyginant, kategorizuojant) ima suprasti aplinkos daiktų ir objektų formas, spalvas, dydžius, kontūrus, ant jų krintančią šviesą, šešėlius ir kt. Iki 3 metų spontaniškai tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, teploja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius. Remdamiesi patyrimu vaikai pradeda suprasti rankos judesių ir piešimo priemonės paliekamo pėdsako ryšį. Jie tyrinėja savo keverzones ir terliones, bando apie jas pasakoti, kai suaugusieji palankiai reaguoja, drąsina ir</p>	<p>Spontaniškai kuriamų vaizdų atradimas, stebėjimas, tyrinėjimas perauga į tikslingą grafinių ir spalvinių vaizdų kūrimą – piešimą. Įsitraukdami į mokytojo inicijuojamas kūrybines veiklas, vaikai išbando ir tyrinėja įvairias grafines ir spalvines raiškos priemones ir medžiagas. Vizualinių raiškos priemonių ir įrankių įvairovė, jų tyrinėjimas ir kūrybinis veikimas skatina vaikų grafinę ir spalvinę raišką. Piešdami ir kurdami su įvairiomis priemonėmis ir piešimo įrankiais, plėtoja savo grafinę ir spalvinę raišką. Grafinei ir spalvinei raiškai nėra būdingas realistiško atvaizdavimo siekis, nors meninė raiška yra neatsiejama nuo pasaulio objektų ir reiškinių pažinimo. Grafinė ir spalvinė raiška lavėja kuriant skirtingomis priemonėmis ir įrankiais bei vaikams išbandant įvairias grafikos technikas (monotipija, lino raižinys, grotazas, koliažas), eksperimentuojant su mišriomis technikomis. Grafinė ir spalvinė raiška tampa turtingesnė, meninių sąvokų žodynas platesnis, kai mokytojo paskatinti jie stebi, analizuoja, aptaria, grožisi savo, kitų vaikų ir profesionalių menininkų sukurtais kūriniais (grafikos ir tapybos darbai, fotografijos ir kt.). Individualiai ir drauge su kitais džiaugsmingai tyrinėja spalvines ir grafines raiškos galimybes eksperimentuodami su dažais, juos maišydami, žaisdami linijomis, dėmėmis. Drąsinami, palaikomi įgyvendina savo kūrybines mintis ir idėjas, renkasi priemones, įrankius bei technikas grafinei ir spalvinei raiškai, siekia savitai ir detalai išbaigti savo kūrybinius darbus. Modeliuoja ir komponuoja dvimates ir trimates figūras veikdami su skirtingomis medžiagomis: lipdydami skirtingų formų objektus, konstruodami erdvinius objektus iš skirtingų medžiagų. Įgudę</p>

<p>komentuoja vaikų piešinius. Vaikų kūrybines iniciatyvas pažadina galimybė nevaržomai veikti savo tempu, pagal savo norus ir galias. Tobulėjant motorikai bei akies ir rankos koordinacijai, vaikai ima vis labiau kontroliuoti savo judesius, jų kryptis ir vaizduoti įvairesnes linijas, formas.</p>	<p>vaikai bando atkartoti ar sukurti sudėtingesnius erdvinius objektus. Patiria džiaugsmą kurdami įvairias dvimates ir trimates figūras, objektus ir kompozicijas iš įvairaus dydžio įprastų ir netikėtų priemonių bei medžiagų: kaladėlių, gamtinės medžiagos, buitės rakandų, karštų klijų, antrinių žaliavų, naudodami 3D pieštukus. Vaikų spalvinė, grafinė ir erdvinė vizualinė raiška ikimokykliniame ugdyime yra integrali.</p>
<p>Ugdymosi kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai: kuriami universalus dizaino, kūrybinių dialogų, žaismės, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstai. Pedagogas skatina vaikų įsitraukimą spontaniškai tyrinėti, eksperimentuoti ir išbandyti kūrybines medžiagas bei priemones, sukuriant asmeninio pasirinkimo galimybes. Jis stebi vaikų pastangas ir autentišką raišką, pozityviai reaguoja į jų kūrybinį procesą, padėdamas jiems tęsti ir įgyvendinti savo idėjas. Piešia, tapo ant tradicinių ir netradicinių paviršių: popieriaus (sauso ir šlapio), spalvoto popieriaus, kartono, audinio, stiklo, plėvelės, švitrinio popieriaus, veidrodžio, folijos, smėlio, akmenukų, kankorėžių, vienkartinį indų. Piešia įvairiomis priemonėmis, tapo su pirštais, delnais, teptukais, pagaliukais, plunksnomis, šiaudeliais, lapais, ausų krapštukais, medžių lapais ir kt. Apvedžioja, dekoruoja trafaretus. Eksperimentuoja maišydami spalvas ir atranda naujus atspalvius. Aplikuoja mozaikos principu iš: skirtingo šiurkštumo, storumo, įvairių spalvų popieriaus, butyje nereikalingų laikraščių, tapetų. Lipdo su modelinu, moliu, panaudojant: stekus, gremžtukus, kočėlus, lenteles, volelius, formeles, akmenukus, kriaukles, kankorėžius, šakeles, medžių lapus, sėklas, kaštonus. Plėšo, glamžo, lanksto įvairių storių, spalvų popierių. Kerpa žirkėmis popierių, kartoną, medžiagą, plėvelę, foliją. Gamina savo vardinį antspaudą iš plastiko, kamštinės medžiagos. Derina kelias dailės raiškos technikas viename darbe. Ornamentuoja, sistemingai kartodamas elementus. Kuria koliažus, mandalas, fraktalus, vitražus. Konstruoja, kuria erdvines figūras iš popieriaus, gamtinės medžiagos, antrinių žaliavų. Lankosi muziejuose, parodose. Eksperimentuoja ant balto ir spalvoto (sauso ir šlapio), įvairaus formato, dydžio popieriaus pirštu, teptuku, šiaudeliu, trintuku, kamšteliu, bulve, sagute. Aplikuoja iš skirtingo šiurkštumo, storumo, įvairių spalvų popieriaus, butyje nereikalingų laikraščių, tapetų, folijos. Atvirukų, kvietimų, knygelių, dovanėlių draugams, šeimos nariams, įvairios atributikos, dekoracijų šventėms gaminimas. Dalyvauja ir stebi parodas, jas aptarinėja.</p>	
<p>UGDYMO SI ĮGŪDIS „TEATRO RAIŠKA“</p>	
<p>VERTYBINĖ NUOSTATA. Nusiteikęs kalbą ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas.</p>	
<p>ESMINIAI GEBĖJIMAI. Pagal savo išgales tyrinėja ir pažįsta teatrinių raiškos formų įvairovę, išbando skirtingas teatrines raiškos priemones.</p>	
<p>UGDYMO(SI) GAIRĖS (1–3 METAI)</p>	<p>UGDYMO(SI) GAIRĖS (3–6 METAI)</p>
<p>Pažįsta ir patiria teatro meno reiškinius darželyje ir už jo ribų stebėdami ir dalyvaudami teatro pastatymuose ikimokyklinio amžiaus vaikams: šokio, lėlių, dramos, operos ir kt. Ikimokyklinėje įstaigoje skatinami dalintis ir reflektuoti savo</p>	<p>3–6 metų vaikų menami žaidimai labai artimi kūrybinei dramai, juose daug vaidybos elementų. Atlikdami simbolinius vaidmenis, naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, giliai išgyvena kuriamas situacijas ir kartu mokosi tiksliau, aiškiau, autentiškai, kūrybiškai perteikti savo išgyvenimus kitiems vaikams ir artimiems suaugusiesiems. Per</p>

<p>patirtis. Naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, giliai išgyvena kuriamas situacijas ir kartu mokosi tiksliau, aiškiau, autentiškai, kūrybiškai perteikti savo išgyvenimus kitiems vaikams ir artimiems suaugusiesiems.</p>	<p>improvizacinio pobūdžio vaidybą kartu su bendraamžiais ir suaugusiais tyrinėja temas, kylančias iš jų patirčių, vaizduotės, įkvėptas skaitomų literatūros, muzikos, teatro ar dailės kūrinių. Siekiama padėti vaikams tyrinėti ir pažinti teatrinę raiškos formų įvairovę, patiems išbandyti skirtingas teatrinės raiškos priemones. Vaidybinės improvizacijos pasitelkiant savo kūno judesius, muzikavimą, spontanišką dainavimą bei kuriant improvizacinius teatro vaidinimus sau ir draugams, plėtoja kūrybiškumą ir pagilina estetinį pasaulio pažinimą teatro meno formomis.</p>
<p>Ugdymosi kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai: kuriami judraus patirtinio ugdymosi, kūrybinių dialogų universalus dizaino kontekstai. Žaidžia – vaidina trumpas scenas pagal literatūrinius, muzikinius, istorinius siužetus. Patiria kūrybos laisvę, išgyvena netikėtumą, kūrybos džiaugsmą ir pasididžiavimą įveikus kūrybos iššūkius. Žaidžia stalo, šešėlių teatrus. Kuria veiksmų siužetą „čia ir dabar“ iš pasigamintų ar aplinkoje rastų antrinių žaliavų naudodami STEAM priemones. Kuria spektakliukus draugams. Dalyvauja teatrinės veiklos projektuose. Lankosi spektakliuose, koncertuose, parodose vystančiose įstaigoje ar už jos ribų. Žaidžia muzikinius žaidimus ir ratelius, vaidina trumpas scenas pagal literatūrinius, muzikinius, istorinius siužetus. Kuria spektakliukus draugams, dalyvauja teatrinės veiklos projektuose. Dinamišką kūrybos procesą palaiko mokytojas kūrėjas, sudarantis sąlygas laisvai, spontaniškai veikti.</p>	

Pedagginės strategijos ir ugdymo(si) organizavimo formos.

Širvintų lopšelyje-darželyje „Boružėlė“ taikomos pedagoginės strategijos bei ugdymo(si) metodai, orientuoti į vaiko asmenybės ir pasiekimų auginimą: ugdymo(si) kontekstų kūrimo, spontaniško vaikų ugdymosi skatinimo, vaikų ir mokytojų kūrybinėmis sąveikomis grindžiamo bei organizuoto ugdymo pedagoginės strategijos. Prioritetas teikiamas žaidimo pedagogikai.

Taikomos prasmingos ir įvairios vaikų raidą ir ugdymosi būdus atitinkančios ir skatinančios vaiko ugdymąsi inovatyvios ugdymo(si) organizavimo formos: vaikų projektai, skaitymo valandėlės, pažintinės išvykos, patirtinis ugdymas(is) žaliosiose edukacinėse erdvėse, tyrinėjimų laboratorijose, kūrybinėse dirbtuvėse, atradimų stotelėse, pažinimo salose.

Bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima.

Šeimos ir įstaigos bendradarbiavimas grindžiamas abipuse pagarba, pasitikėjimu, lygiaverte dialogine ir praktine partneryste, tariantis, konsultuojantis šeimoms ir mokyklos darbuotojams pagal jų atsakomybės ribas. Kuriamos lanksčios sąlygos sklandžiai vaikų ir šeimos adaptacijai, susitariama dėl ugdymo(si) mokykloje ir šeimoje dermės, atsižvelgiant į vaiko gerovei aktualius šeimų poreikius ir kultūrą.

Parama vaikų ugdymui(si), mokytojams ir šeimoms.

Įstaigoje veikia paramos vaikų ugdymui(si), mokytojams ir šeimoms sistema, vykdomas komandinio mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų (logopedo, specialiojo pedagogo, socialinio pedagogo) darbas. Parama teikiama šiomis kryptimis:

- Mokytojai iš anksto numato galimas kliūtis konkreitiems vaikams dalyvauti veikloje, parinkdami vaikų ugdymosi poreikius atitinkančias priemones ir būdus, kad pašalintų atskirties tikimybę.
- Švietimo pagalbos specialistų pagalba vaikams orientuojama į fizinių funkcijų lavinimą, pažinimo bei mąstymo operacijų ir kalbos vystymą.

- Švietimo pagalbos specialistai teikia mokytojui pagalbą, kartu aptardami vaikų poreikius, ugdymo(si) galimybes ir planuodami ugdymosi aplinką ir procesą, kad vaikai nepatirtų dalyvavimo ir ugdymo(si) kliūčių.
- Mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai padeda tėvams (globėjams) suprasti vaiko ugdymosi poreikius, konsultuoja, bendradarbiauja, numatydami vaikui tinkamiausius ugdymo(si) būdus, užtikrinant vaiko ugdymosi tęstinumą šeimoje ir įstaigoje.
- Sprendžiant sudėtingus ugdymo(si) atvejus, įstaiga inicijuoja bendradarbiavimą su išorinėmis vaikų ugdymo, švietimo pagalbos teikimo, išteklių institucijomis, centrais, nevyriausybinėmis organizacijomis, tarpininkauja šeimoms ir kitoms institucijoms sprendžiant vaikų teisių, ugdymo ir pagalbos vaikams klausimus.

V. VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĘSTINUMAS

Vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos vertinimas – tai nuolatinis ugdytinių stebėjimas, informacijos rinkimas ir jos naudojimas, nustatant vaikų daromą pažangą, koreguojant, tobulinant pedagogo darbo būdus bei metodus. Apie vaikų ugdymosi pasiekimus sprendžiama iš vaikų kasdienės veiklos ir jos rezultatų.

Mokytojai nuolat dokumentuoja ugdymo procesą, renka reikšmingus vaikų ugdymosi proceso ir pasiekimų įrodymus (stebėjimo medžiagą, nuotraukas, vaizdo, garso įrašus ir kt.), analizuoja vaikų ugdymosi pažangą. Mokytojas yra savo organizuojamo ugdymo proceso kokybės tyrėjas, vertinantis savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymosi pažangai. Ugdymo(si) procesas planuojamas atsižvelgiant į vaikų ugdymosi pasiekimus ir vaikų pažangos analizės rezultatus.

Vaiko ugdymosi pasiekimų vertinimas atliekamas remiantis Pasiekimų aprašu, su kuriuo supažindinami ir ugdytinių tėvai (globėjai). Tėvai, susipažinę su vaiko ugdymosi pasiekimų žingsniais, geriau supranta, ko galima tikėtis iš ikimokyklinio ugdymo, aktyviau išsako lūkesčius ir įsitraukia į vaiko ugdymo(si) procesą.

Pasiekimų žingsniai padeda mokytojams stebėti, dokumentuoti ir fiksuoti kiekvieno vaiko ir vaikų grupės ugdymosi pasiekimus, daromą pažangą ir numatyti tolesnio ugdymosi žingsnius, kurie tampa gairėmis lanksčiam, kiekvienam vaikui prieinamam ugdymuisi planuoti. Vaiko pasiekimus mokytojai fiksuoja kasdienėse buities, žaidimų ir patirtinių veiklų situacijose.

Vaikų ugdymosi pasiekimų vertinimo tikslas – padėti mokytojams ir švietimo pagalbos specialistams atkreipti dėmesį į kiekvieno vaiko ugdymosi skirtynes, poreikius, spartų peršokimą į aukštesnę ar užsibuvimą tame pačiame pasiekimų žingsnyje ir sudaryti sąlygas bendrame ugdymosi procese kiekvienam siekti geriausių asmeninių rezultatų.

Vaikų ugdymosi pažangos ir pasiekimų vertinimo uždaviniai:

- padėti mokytojams ir švietimo pagalbos specialistams paremti kiekvieno vaiko ugdymąsi, atpažįstant vaiko stiprybes, mažiau išplėtotus gebėjimus ir tikslingai skatinant jų ūgtį;

- padėti mokytojams kurti kokybišką įtraukų ugdymosi procesą, užtikrinantį optimalią kiekvieno vaiko visų galių plėtotę;
- padėti tėvams stebėti ir suprasti savo vaiko pažangą bei tikslingiau dalyvauti jo ugdymosi procese;
- užtikrinti vaiko ugdymosi tęstinumą ir sklandų perėjimą į priešmokyklinį ugdymą.

Vaiko ugdymosi pasiekimai (toliau – pasiekimai) – tai žinios ir supratimas, gebėjimai, vertybinės nuostatos, kurie įgyjami vaikui dalyvaujant įvairiose ugdymosi aplinkose.

Ikimokyklinio amžiaus vaikų vertinimo tipai pagal vertinimo paskirtį:

- **FORMUOJAMASIS** – nuolatinis, kasdieninis vertinimas, informacija nefiksuojama.
- **APIBENDRINAMASIS** – atliekamas rudenį ir pavasarį.
- **DIAGNOSTINIS** – tai specialusis vertinimas, pvz., PPT (numatoma ugdymo pradžia bei pabaiga).

Pažangos ir pasiekimų vertinimas atliekamas du kartus per metus, mokslo metų pradžioje ir pabaigoje. Ugdytinių ugdymo(si) rezultatai aptariami Lopšelio-darželio mokytojų tarybos posėdyje. Esant reikalui, ugdytiniui skiriamas diagnostinis vertinimas.

Mokslo metų eigoje atėjusių naujų vaikų vertinimas. Mokslo metų eigoje, atėjus naujam vaikui į ikimokyklinio ugdymo įstaigą, per pirmąjį Lopšelio-darželio lankymo mėnesį atliekamas vaiko ugdymosi pasiekimų stebėjimas bei vertinimas.

Tėvų (globėjų) informavimas apie vaikų ugdymosi pasiekimus ir pažangą. Tėvai (globėjai) su vaikų ugdymosi pasiekimais susipažįsta elektroniniame dienyne. Mokytojai nuolatos teikia vaiką motyvuojantį, įtraukiantį, auginantį grįžtamąjį ryšį. Su vaikais pasidžiaugiama veikla, aptariamas veiklos procesas ir rezultatai, vaikai mokosi patys įsivertinti savo veiklos patirtis ir rezultatus. Vaikų pasiekimai ir pažanga aprašomi du kartus per metus elektroniniame dienyne ir pagal poreikį aptariami su vaiko tėvais (globėjais).

Vaikų ugdymosi pasiekimų dokumentavimo, stebėsenos ir surinktos informacijos naudojimo procesai vykdomi laikantis visų etikos reikalavimų.

Atnaujinant ikimokyklinio ugdymo programą įstaiga siekė jos dermės ir tęstinumo su Priešmokyklinio ugdymo bendrąja programa: svarbiausių ugdymo(si) principų atitikties ir ugdymo(si) proceso kryptingumas – ugdymo(si) modeliavimas iš vaiko raidos ir ugdymosi perspektyvos, išskirtinis dėmesys žaidimo pedagogikai ir patirtiniam vaikų ugdymui(si). Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų kompetencijų dermė: suderintos jas sudarančių pasiekimų grupės, pasiekimų turinys, jų augimo nuoseklumas.

DETALŪS METADUOMENYS	
Dokumento sudarytojas (-ai)	Širvintų rajono savivaldybės administracija
Dokumento pavadinimas (antraštė)	Dėl pritarimo Širvintų lopšelio-darželio „Boruželė“ ikimokyklinio ugdymo programai
Dokumento registracijos data ir numeris	2025-04-16 Nr. 6-63
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	-
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Živilė Pinskiuvienė Merė
Parašo sukūrimo data ir laikas	2025-04-16 12:54
Parašo formatas	Ilgalaikio galiojimo (XAdES-XL)
Laiko žymoje nurodytas laikas	2025-04-17 00:01
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	EID-SK 2016
Sertifikato galiojimo laikas	2023-04-15 12:57 - 2028-04-13 23:59
Parašo paskirtis	Registravimas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Gabrielė Morozovaitė Specialistė (administratorė)
Parašo sukūrimo data ir laikas	2025-04-16 12:58
Parašo formatas	Ilgalaikio galiojimo (XAdES-XL)
Laiko žymoje nurodytas laikas	2025-04-16 12:58
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	EID-SK 2016
Sertifikato galiojimo laikas	2023-09-30 14:31 - 2028-09-28 23:59
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	-
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	1
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	0
Priedamo dokumento sudarytojas (-ai)	-
Priedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	Boruželės ikimokyklinio ugdymo programa.docx
Priedamo dokumento registracijos data ir numeris	-
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Elpako v.20250403.1
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Tikrinant dokumentą nenustatyta jokių klaidų (2025-04-18)
Elektroninio dokumento nuorašo atspausdinimo data ir ją atspausdinęs darbuotojas	2025-04-18 nuorašą suformavo Gabrielė Morozovaitė
Paieškos nuoroda	-
Papildomi metaduomenys	-